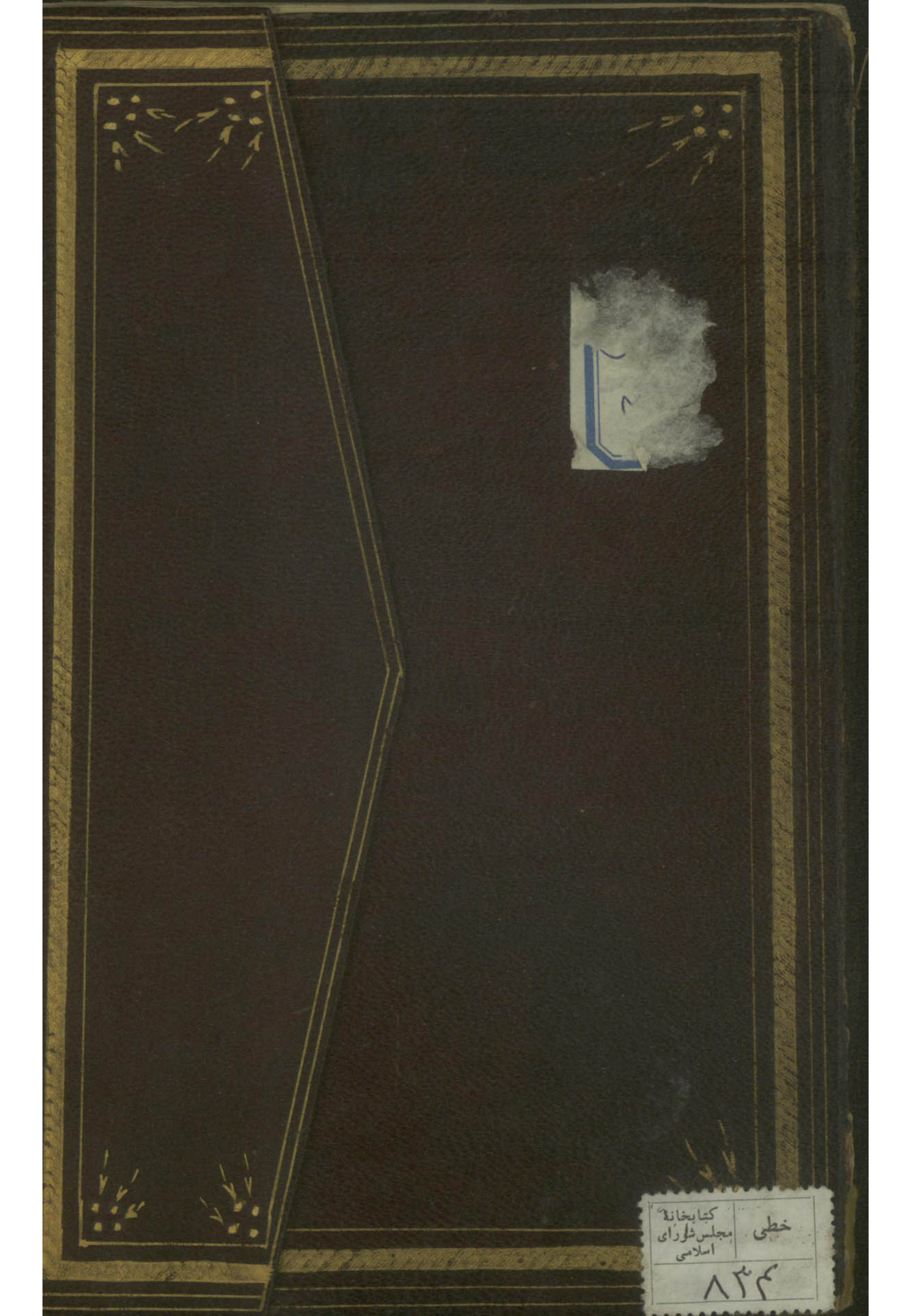
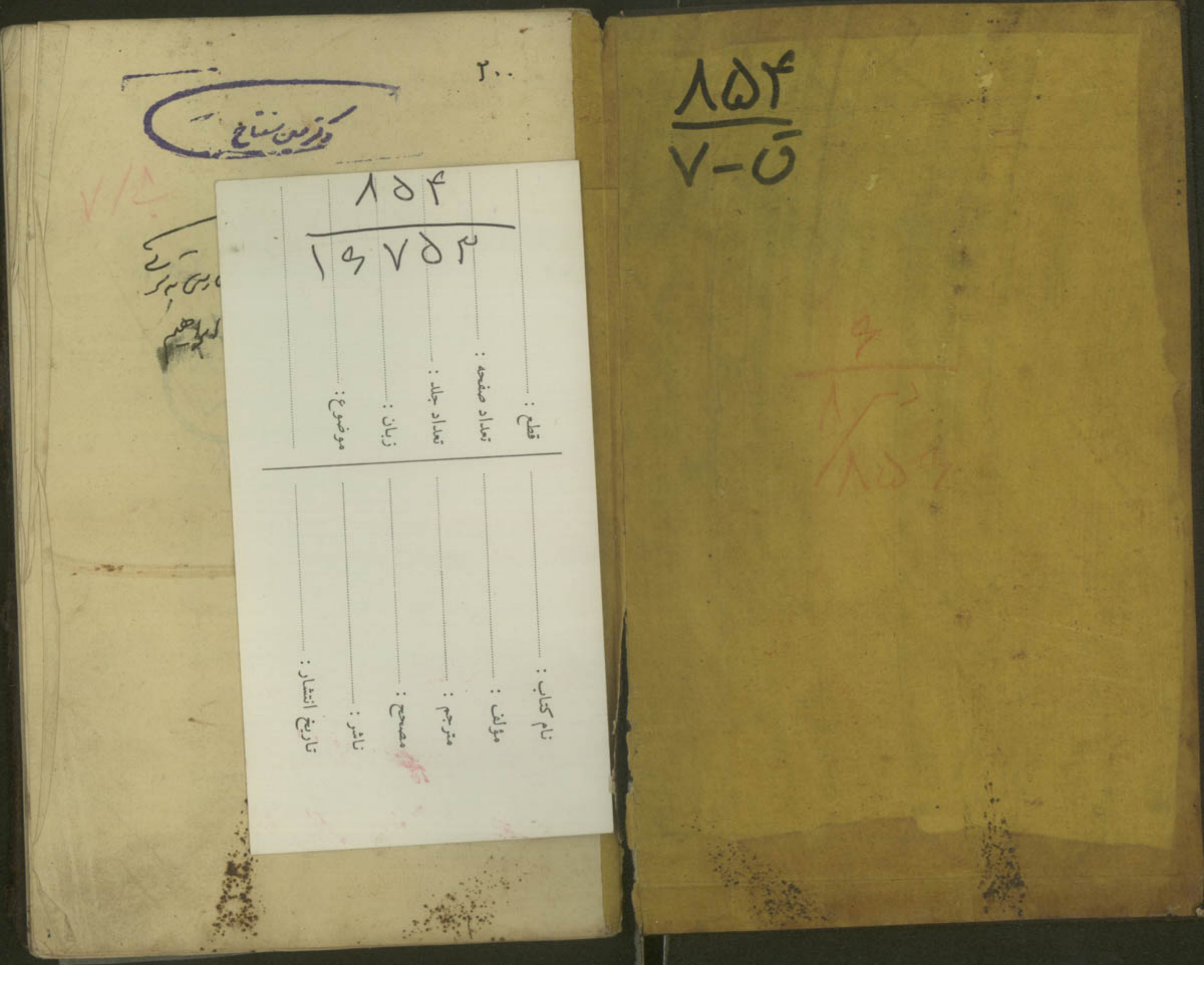
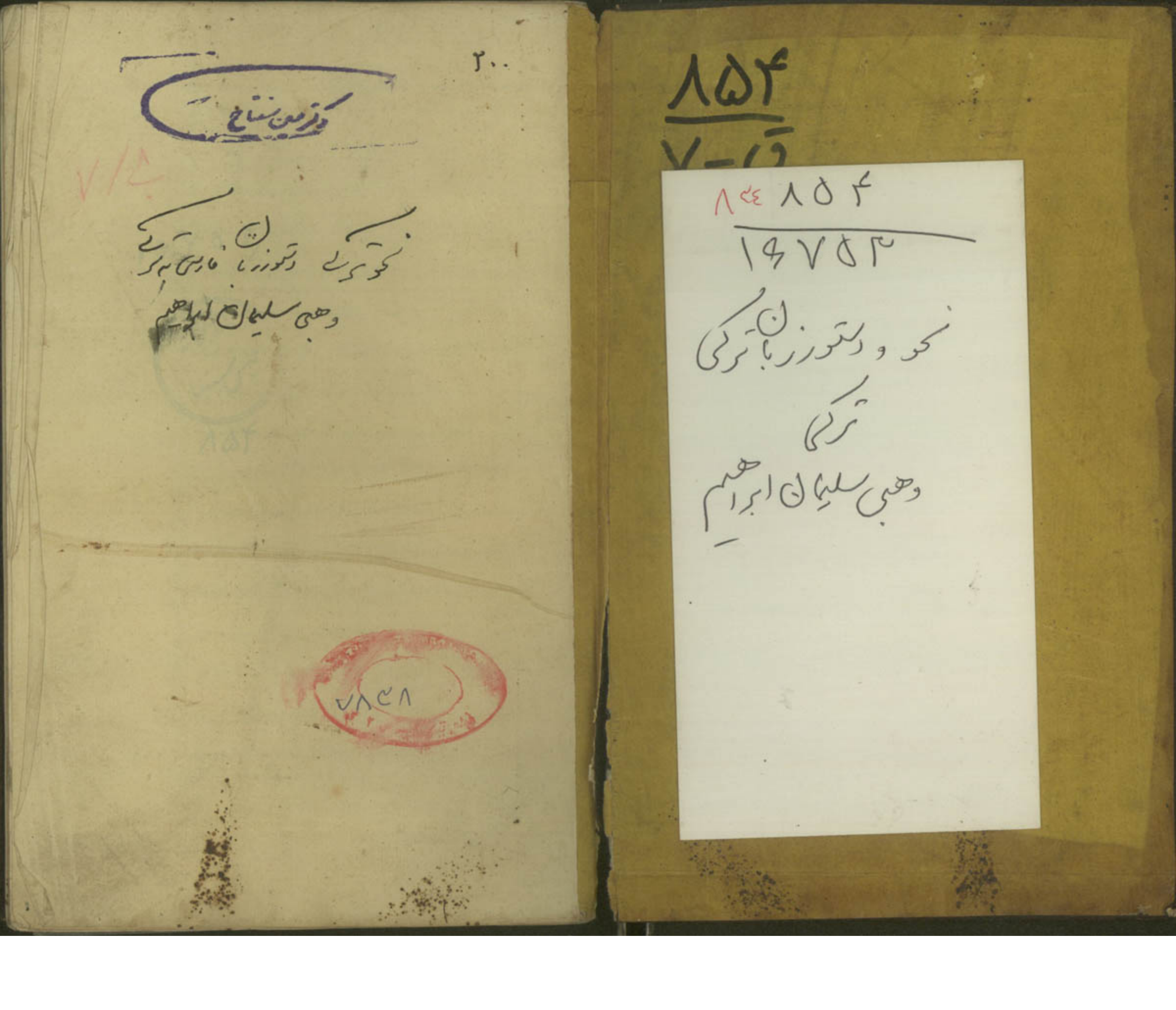

خطی
کتابخانهٔ
مجلس شورای
اسلامی
۸۳۴

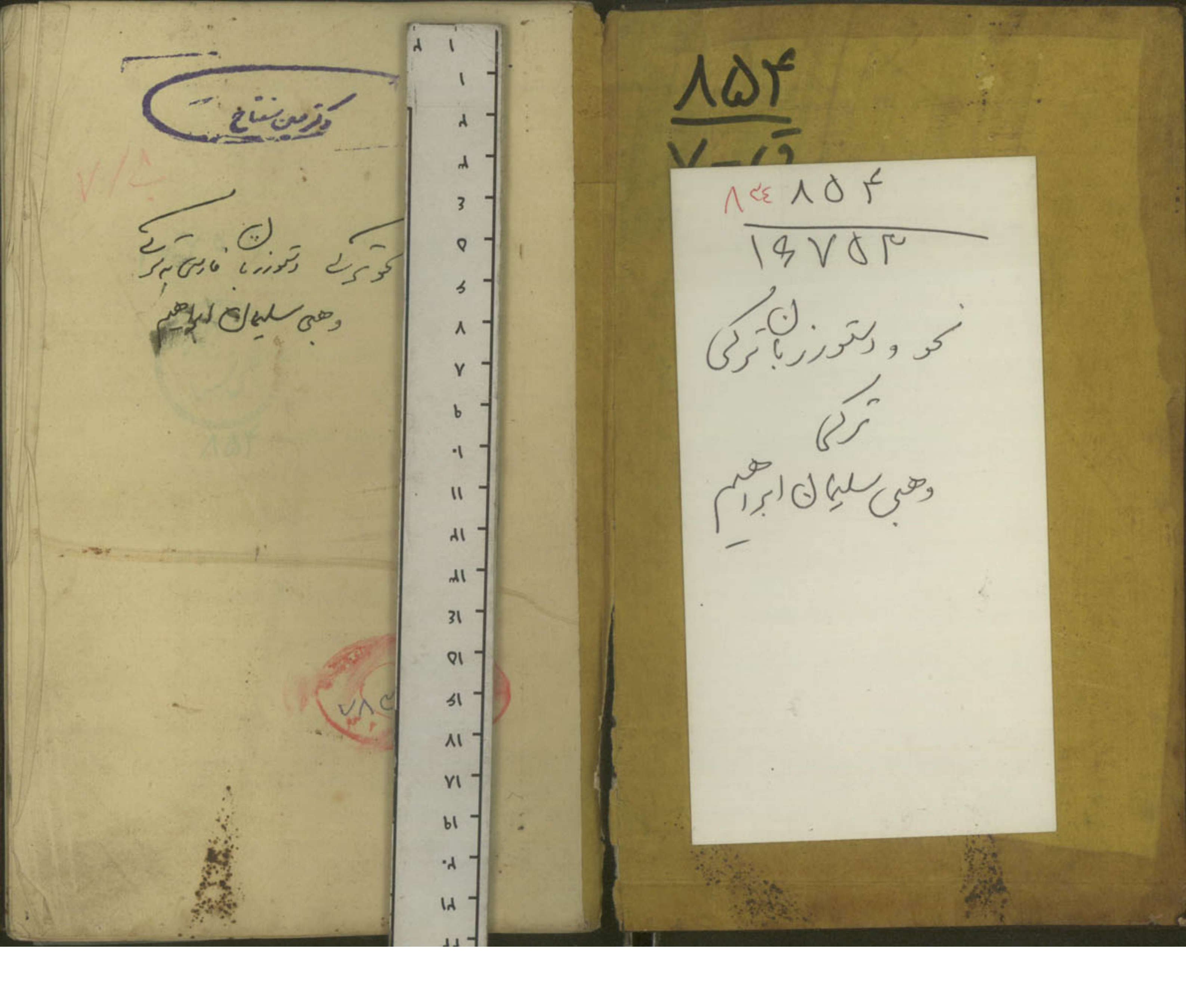

خطی
کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
۸۳۴

کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
خطی
۸۳۴

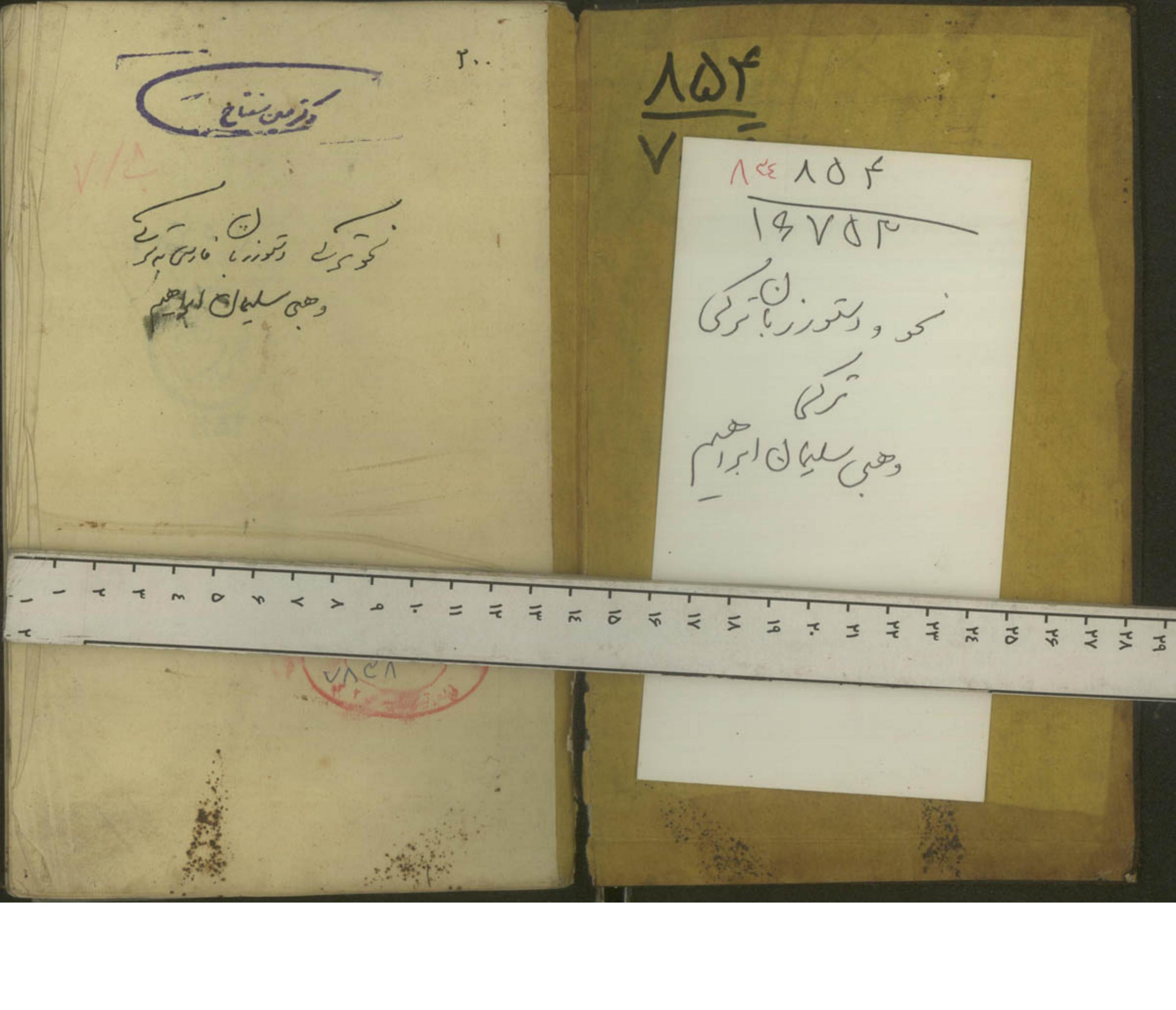

۲۰۰
۸۵۴
۷-ق
۸۵۴
۱۶۷۵۳
قطع :
تعداد صفحه :
تعداد جلد :
زبان :
موضوع :
نام کتاب :
مؤلف :
مترجم :
مصحح :
ناشر :
تاریخ انتشار :

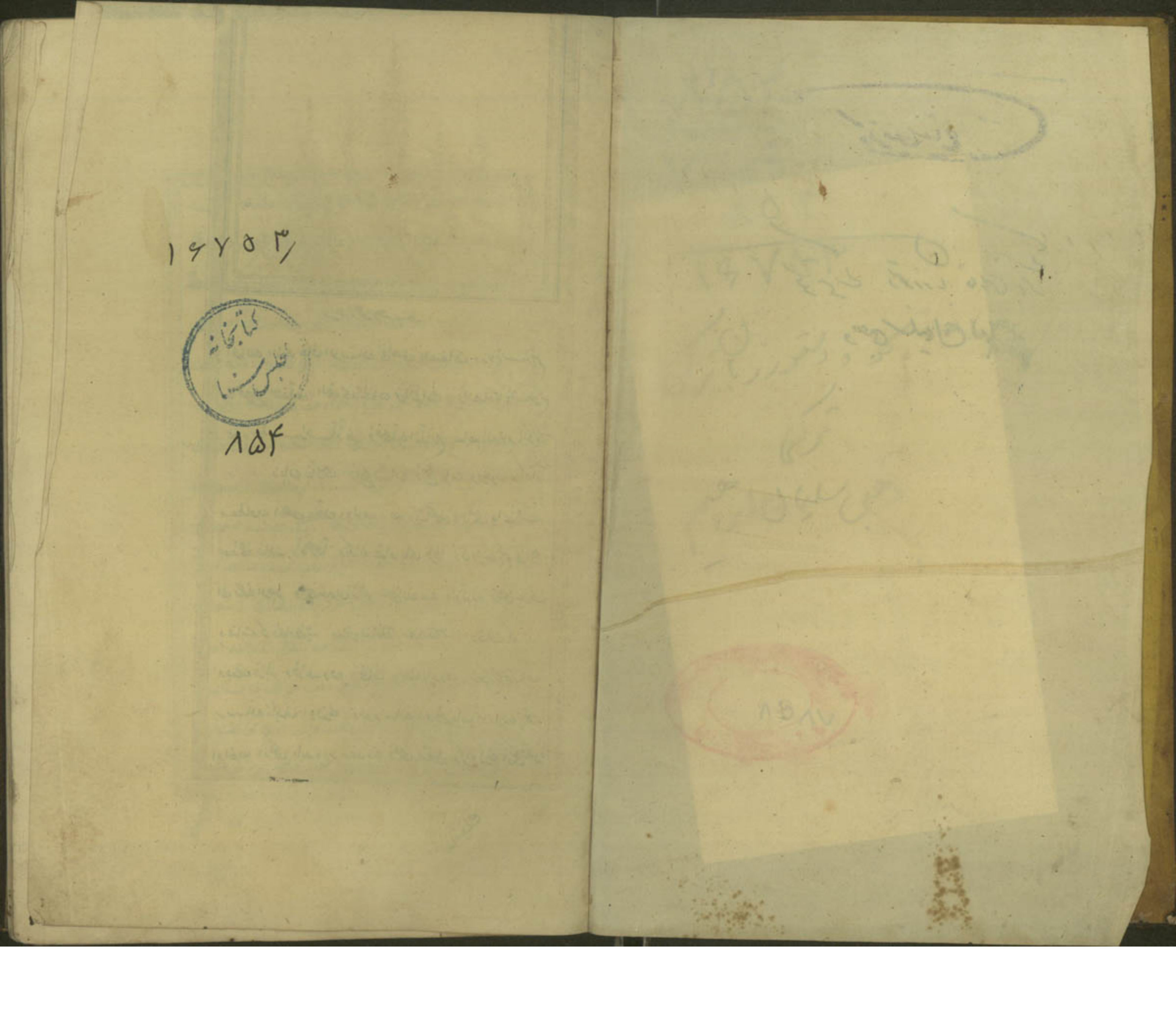
۲۰۰
نحو ترکی دستور زبان فارسی به ترکی
وهبی سلیمان ابراهیم
۷۸۵۸
۸۵۴
۸۵۴
۱۶۷۵۳
نحو و دستور زبان ترکی
ترکی
وهبی سلیمان ابراهیم

۸۵۴
۱۶۷۵۴
نحو و دستور زبان ترکی
ترکی
وهبی سلیمان ابراهیم

۲۰۰
نحو ترکی دستور زبان فارسی به ترکی
وهبی سلیمان ابراهیم
۸۵۴
۱۶۷۵۴
نحو و دستور زبان ترکی
ترکی
وهبی سلیمان ابراهیم

۱۶۷۵۳/
کتابخانه مجلس شورا
۸۵۴

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله الذی خلق الانسان فی احسن الصفات وزین السنتهم
بافصح اللغات التی یجد الجنان زهر الحیات والصلوة والسلام
علی رسوله سید السادات واصحابه الذین هم صاحب العلوم والکرامات
امابعد زبان فارسی افصح لسان واملح بیان ومرغوب نزد بادشاه
ومطلوب اهل دیوان اولوب صورت تجلی ولیدمی باعث
بود اعنی خاک راه عرفا وکمینه غبار پای ظرفا دل دیش بیم محتاج
الی رحمة الرحیم وحبیب سلیمان ابراهیم عفی الله عنه ولوالدیه توفیق باری
وعنایت کردکاری ایله بعض لغاتلرک مطالعه سیله اوقات کذار
وبعض فوائد وقواعددن انتخاب واختیار ایدوب برنسق علم تصنیف
بر رساله تألیف اولندی وبو رساله اوچ باب اوزرینه ترتیب
اولنوب اولکی بابده بر مقدمه واوچ فصل ذکر اولندی اولکی فصلده

ماضینک

ماضینک اشتقاقی وغائبی ومخاطبی وجمعی بیان اولندی ایکنجی
فصلده مضارعک اشتقاقی وغائبی ومخاطبی وجمعی بیان اولندی
اوچنجی فصلده امر حاضرک ونهی حاضرک اشتقاقی وجمعی بیان اولندی
دردنجی فصلده امر غائبک اشتقاقی وجمعی بیان اولندی بشنجی
فصلده افعالک مجهولی بیان اولندی التنجی فصلده امثله مختلفه
ومطرده بیان اولندی ایکنجی باب اسماء مشتقه بیاننده اولوب
درونده اوچ فصل بیان اولندی اولکی فصلده مصدرک اقسامی
واستعمالی بیان اولندی ایکنجی فصلده اسم فاعلک وصفت مشبهه نک
اشتقاقلری واستعماللری بیان اولندی اوچنجی فصلده اسم مفعولک
اشتقاق واستعمالی بیان اولندی اوچنجی باب حروف عامله وادوات
وکلمات متداوله بیاننده اولوب هر برینک معنالری واستعماللری
بیان اولندی **الباب الاول** المقدمه بلکه اولا که اوچ
قسمه منقسمدر اسم وفعل وحرف اما اسم دخی ایکی قسمدر
بری مشتق وبری غیر مشتق که اکا اسم جامد دیرلر اسم مشتق لغت فرسده
اسم فاعلده مشهور کنده کبی واسم مفعولده مشهور کرده کبی وصفت مشبهه ده

داناکبی • ومصدر دوکردن کبی بونلردن ماعداسی غیر مشتقدر
فعل دخی دورت قسمدر بری فعل ماضی کرد وبری فعل مضارع کند
وبری امر دوکن وبری نهی دومکن کبی وبونلرك هربری ایکیشر قسمدر
ماضی مثبت ماضی منفی مضارع مثبت مضارع منفی امر حاضر
نهی حاضر • امر غائب نهی غائب جمله‌سی سکز اولور ماضی مثبت
مثلا کرد • ماضی منفی نکرد کبی مضارع مثبت کند ومضارع منفی
ایکی قسمدر بری نفی حال نمی کند • وبری نفی استقبال نکند کبی امر دخی
بری امر حاضر کن وبری نهی حاضر مکن کبی کذلك امر غائب بکند
ومکند کبی الفصل الاول فی الماضی • فعل ماضی مصدردن مشتقدر
وبعضیلر عکس اعتبار ایتمشلر یعنی مصدری ماضیدن اخذ
ایتمشلر طریق اشتقاقی اولدرکه مصدرك اخرنده اولان نون
مصدریه‌یی حذف وماقبلن ساکن قیلوب مثلا کردن وشدن
مصدرلردر ماضیلرنده کرد و شد دیرلر بو ماضی مثبتك
اولنه برنون نافیهٔ مفتوحه کتوروب منفی ایدرلر یعنی جحد مطلق
اولور نکرد کبی ومفرد غائبك جمعنده کرك مثبت وکرك منفی

قاعده اولدرکه

قاعده اولدرکه اخرینی مفتوح ومابعدنه برنون ساکنه
ودال ساکنه الحاق ایدوب مثلا کرد ونکرد جمعنده کردند
ونکردند دیرلر • ودخی مفرد مخاطبنده قاعده مفرد غائبك
اخرینی مکسور • ومابعدنه بریاء ساکنه الحاق ایدوب کردی
نکردی دیرلر • وجمعنده قاعده اخرنه بردال ساکنه زیاده ایدوب
کردید ونکردید دیرلر نفس متکلم وحده قاعده‌سی مفرد
غائبك اخرنه برمیم زیاده ایدوب ماقبلن مفتوح ایدوب
کردم نکردم دیرلر • ومتکلم مع الغیرده قاعده مفرد غائبك
اخرنه بریا وبرمیم زیاده وماقبلن مکسور قیلوب کردیم نکردیم
دیرلر وماضینك برقسمی دخی صیغهٔ مفعول اوزره کلور
واکا ماضئ مقید دیرلر یعنی قرینه مقید مثلا کرد وشد
دال ساکنه ایله فعل ماضیدر مکره ماضئ حاله تقریب ایچون
اخرلرین مفتوح • فتحه‌یی ضبط وبیان ایچون اخرلرینه هاء رسمی
الحاق اولنوب کرده وشده دیرلر نتکم حضرت شیخ عطار
پندنده تیر انداخته وکفایت ساخته دیدکلری بو مقوله ماضیلردر

والله اعلم الفصل الثانی فی المضارع فعل مضارع ماضیدن مشتقدر
طریق اشتقاقی بنجه طریق اوزره اولور بعضی قیاسی وبعضی
سماعی معلوم اوله که ماضینك اخری ایکیدن خالی اولماز یا دال
ساکنه اولور کرد شدد امد رسید خوردکبی یا تاء ساکنه اولور
دانست کفت شناخت اموخت دفتکبی اکر ماضینك اخری
دال اولسه اول دالك دخی اخری ایکیدن خالی اولمز یا حرف علت
اولورکه وای حرفلریدر ویا حرف صحیح اولور اکر دالك ماقبلی
حرف علتدن واو اولسه اول واوی الفه ابدال و دالك ماقبلنه
بر یای مفتوحه الحاق ایدوب مثلا فرمود ونمود ماضیلردر مضارعلرنده
فرماید ونماید دیرلر اکر دالك ماقبلی الف ویا خود یا اولسه
مضارعنده اول الفی ویایی حذف ایدرلر مثلا استاد ورسید
مضارعلرنده استد ورسد دیرلر واکر دالك ماقبلی حرف صحیح
ساکن اولسه اول حرف صحیحی مفتوح قیلوب مثلا افسرد وکند
مضارعلرنده افسرد وکند دیرلر اما لفظ کردن علی خلاف
القیاس مضارعنده کند دیرلر واکر دالك ماقبلی حرف صحیح

متحرك

متحرك اولسه انك مضارعی سماعیدر اشتکه موقوفدر
بودخی دردکلمه ده کلور فقط دیمشلر بری امد مضارعی
اید کلور وبری شدد مضارعی شود کلور وبری زد
مضارعی زند کلور وبری تمرد وتنزد ایکیسی بر معنایه
مضارعی تمرند وتنزند واکر ماضینك اخری تا اولسه
ماقبلی البته درت حرفدن خالی اولمز بر خا وبری سین
وبری شین وبری فا اکر تانك ماقبلی خا اولسه مضارعنده
تائی داله وخائی زایه ابدال ایدوب مثلا سوخت وافروخت
مضارعلرنده سوزد وافروزد دیرلر اما شناخت وفروخت
علی خلاف القیاس مضارعلرنده شناسد وفروشد دیرلر زیرا
بعضلر قرعه طرایدوب سوزد وافروزدی سوزید
وافروزیدن شناسد وفروشدی شناسید وفروشیدن
مشتق ادقادلر بوتقدیرجه رسید قیاسی اوزره کلور
لکن صحیح اولان اولکیدر دبو مضارعیده اشتقاق بید
واکر بکیدر مثلا بید ده ترتبه نظام ... جند جزیدن در

دیرلر • واکرده مجرد مجرده تناسب ایله درنغق نهق دنذر
دیرلر • واکر ثانیء مذکوره نك ماقبلی سین مهمله اوله ثانی
داله ابدال و اول سینی کاه واوه و یایه معاً ابدال ایدوب
مثلا جست و رست مضارعلرنده جوید وروید دیرلر
وکاه هایه ابدال ایدوب مثلا خاست وکاست مضارعلرنده
خواهد وکاهد دیرلر • وکاه یایه ابدال ایدوب مثلا آراست
وپیراست مضارعلرنده آراید وپیراید دیرلر • وکاه سینی حذف
ایدوب مثلا دانست ومانست مضارعلرنده داند
وماند دیرلر اما کست و شکست مضارعلرنده علی خلاف القیاس
کسد وشکند دیرلر وثانیء مذکوره نك ماقبلی شین معجمه اوله
ثانی داله وشینی ذایه ابدال ایدوب مثلا داشت وکوشت
مضارعلرنده دارد وکوزد دیرلر اما نبشت وکشت علی
خلاف القیاس مضارعلرنده نویسد وکشد دیرلر زیرا تصحیح
نویسیدن وکشیدندن در دیرلر لکن غیر مستعملدر واکر ثانیء مذکوره نك
ماقبلی فا اوله ثانی داله ابدال وفانی کاه بایه ابدال

ایدوب

ایدوب یافت وشتافت مضارعلرنده یابد وشتابد دیرلر
وکاه واوه ابدال ایدوب رفت وجفت مضارعلرنده رود
وجود دیرلر وکاه واوه ویایه ابدال ایدوب کفت مضارعنده
کوید دیرلر بو قیاسه کوره در • نادرا خلاف قیاس
دخی کلور **اما مضارع منفی** که اکا نفی استقبال دیرلر مضارعك
مثبتنك اولنه بر نون نافیهء مفتوحه کتورمکله اولور مثلا کند
وشود مضارع منفیلرنده نکند ونشود دیرلر • ودخی مضارعك
لغت عربده حال ایله استقبال بیننده مشترك اولدیغی کبی لغت
فارسیده دخی مشترکدر اولنه لفظ می کتورسه حاله تخصیص
اولور می کند کبی بونك اولنه نون نافیه کتورسه نفی حال اولور
نمی کند کبی اما با کتورسه استقباله مخصوص اولور بکند وبود
کبی ونجی مضارع صیغه سنك اولنده همزهء ممدوده اوله
مثلا آید کبی اولنه استقبال ایچون با یاخود نون نافیه کتورلسه
بر یا زیاده کتوردلر مثلا بیاید ونیاید دیرلر واکر مقصوده
اوله همزه یایه ابدال ایدوب افتد ده بیفتد دیرلر کذلك

کذلك اولنده همزه اولان صیغهٔ امرك دخی اولنه یا وبا
ومیم ناهیه کتوردسه‌لر حکمی بونلك کبیدر ودخی مضارعك
جمع غائبنده قاعده مفرد غائبك اخر حرفك ماقبلنه بر نون
ساکنه زیاده ایدوب کند وشود جمعنده کنند وشوند دیرلر
ومفرد مخاطبنده قاعده مفرد غائبك اخر حرفنی یاء خطابه
ابدال ایدوب کند وشود مخاطبنده کنی وشوی دیرلر وجمع
مخاطبنده قاعده مفرد مخاطبك اخرینه بر دال ساکنه
ادخال ایدوب کنی وشوی جمعنده کنید وشوید دیرلر ومتکلم
وحده سنده قاعده مفرد غائبك اخر حرفنی میمه ابدال
ایدوب کند وشود متکلمنده کنم وشوم دیرلر ومتکلم مع الغیرده
قاعده متکلم وحده نك میمنك ماقبلنه بر یا زیاده ایدوب
کنیم وشویم دیرلر الفصل الثالث فی الامر امر حاضر نفس مضارعدن
مشتقدر طریق اشتقاقی مضارعك اخرنکی مضارعت
حرفی که دالدر حذف وماقبلی ساکن قیلوب شنو کند
وشود امر حاضرده کن وشو دیرلر وکاه اولنه تأکیدا

باکتوروب

باکتوروب بکن وبشو دیرلر ونهی حاضر امر حاضرك
اولنه بر میم مفتوحه کتورمکله اولور مشنو مکن ومشو کبی
وامر حاضرله نهی حاضرك جمعنده مفردلرینك اخرینه یاء
ساکنه ایله دال ساکنه زیاده ایدوب یانك ماقبلنی مکسور
قیلوب کن مکن جمعلرنده کنید ومکنید دیرلر الفصل الرابع فی
الامر الغائب وانهی امر غائب کاه اولور مضارع صیغه‌سی اوزرینه
کلور شنوکند وبشودکبی وکاه اولور مضارعك اخر حرفك ماقبلنه
بر الف زیاده ایدوب کناد وبشواد دیرلر که اکثری موقعنده
دعاده استعمال اولنور کرك نیك وکرك بد خدا نکاه داد
نو بواد ودشمنت بیداد کبی وینه موقعنده دعاده نهی حاضر
ایله امر غائبك اولنه لفظ کو کتوروب کوکن کوکناد دخی دیرلر
ونهی غائب دخی امر غائب کبیدر کاه مضارع منفینك صیغه‌سی
اوزرینه کلور شنوکند ونشود دیرلر وکاه مضارع منفینك
اخر حرفك ماقبلنه بر الف زیاده ایدوب نکناد ونرساد
دیرلر امابو وجهله استعمالی نادردر وجمعلرنده قاعده حـ

امر حاضر ونهی حاضر قاعده‌سی اوزره‌در والله اعلم

الفصل الخامس في المجهول او فعل جمیع افعالده مجهول صیغه‌سنك اخذی طریقی اولدر که هر بر فعلدن مجهول صیغه‌سنك اخذ ایتمك مراد اولنسه اول فعلك اسم مفعولك اخذ ایدوب مثلا مراد ماضینك مجهولیدر شدن عبارتنك دخی ماضیسنه اخذ ایدوب اول اسم مفعولنه آخرینه ضم ایدوب مثلا کرده شد ودانسته شد دیرلر یعنی اولندی وبلندی دیمکدر مراد مضارعك مجهولی اولسه ینه مراد اولان فعلك اسم مفعولك اخذ ایدوب وینه شدنه عبارتنك مضارعنی آخرینه ضم ایدوب کرده شود ودانسته شود دیرلر یعنی اولنور وبلنور کذلك جحد مطلق کرده نشد ونفی حال کرده نمی شود ونفی استقبال کرده نشود وقس علی هذا وجحدلرنك قاعده‌سی معلوملرنك قاعده‌سی کبیدر معلوم اوله که لغت فرسده فعل صیغه‌لرینك مذکری ومؤنثی وتثنیه وجمعی مابینلرنده فرق یوقدر مقام قرینه‌سیله فرق اولنور بس اویله اولدیسه فعلك امثله مطرده‌سی التیه منحصر

اولدی

اولدی ایکی غائب بری مفرد وبری جمع وایکی مخاطب وایکی متکلم اما امر حاضر وامر غائب ونهی حاضر ونهی غائب بونلردن متکلم صیغه‌لری کلمز فقط ایکیشر صیغه کلور مفرد وجمع

الفصل السادس في الامثلة المختلفة والمطردة

کرده فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر غائب یا غائبه معناسی ایلدی بر ار یا عورت گچمش زمانده	**کند** فعل مضارع بناء معلوم مفرد مذکر یا مؤنث غائب یا غائبه معناسی ایدر شمدیکی حالده یا کلجك زمانده	**کردن** مصدر معناسی ایلمك
کننده اسم فاعل مفرد مذکر یا مؤنث معناسی ایلیجی بر ار یا بر عورت	**کرده** اسم مفعول مفرد مذکر یا مؤنث معناسی ایلنمش بر ار یا بر عورت	**نکرد** جحد مطلق بناء معلوم مفرد مذکر یا مؤنث غائب یا غائبه ایلمدی گچمش زمانده
نمی کند نفی حال بناء معلوم مفرد مذکر یا مؤنث غائب یا غائبه معناسی ایلمز شمدیکی حالده	**نکند** نفی استقبال بناء معلوم مفرد مذکر یا مؤنث غائب یا غائبه ایلمز کلجك زمانده	**بکند** امر غائب یا غائبه مفرد مذکر یا مؤنث معناسی ایلسون کلجك زمانده
مکند نهی غائب یا غائبه مفرد مذکر یا مؤنث معناسی ایلمیه کلجك زمانده	**کن** امر حاضر یا حاضره مفرد مذکر یا مؤنث معناسی ایله سن	**مکن** نهی حاضر یا حاضره مفرد مذکر یا مؤنث معناسی ایلمه سن

الامثلة المطّرده من الماضی

کردیم	کردم	کردید
فعل ماضی بناء معلوم نفس متکلم مع الغیر معناسی ایتدک بز گچمش زمانده	فعل ماضی بناء معلوم نفس متکلم وحده معناسی ایتدم گچمش زمانده	فعل ماضی بناء معلوم تثنیه یا جمع مخاطب یا مخاطبه معناسی ایتدیکز سز

کردی	کردند	کرد
فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر یا مونث مخاطب یا مخاطبه معناسی ایتدک سن گچمش زمانده	فعل ماضی بناء معلوم تثنیه یا جمع مذکر یا مونث معناسی ایتدیلر گچمش زمانده	فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر یا مونث غائب یا غائبه معناسی ایتدی گچمش زمانده

مجهول الماضی

کرده شد کرده شدند کرده شدی کرده شدید کرده شدم کرده شدیم

معلوم المضارع

کند کنند کنی کنید کنم کنیم

مجهول المضارع

کرده شود کرده شوند کرده شوی کرده شوید کرده شوم کرده شویم

مصدر — اسم فاعل — اسم مفعول

کردن کردنا کننده کنندگان کرده کردگان

معلوم جحد مطلق

نکرد نکردند نکردی نکردید نکردم نکردیم

مجهول جحد مطلق

کرده نشد کرده نشدند کرده نشدی کرده نشدید کرده نشدم کرده نشدیم

معلوم نفی حال

نمی کند نمی کنند نمی کنی نمی کنید نمی کنم نمی کنیم

مجهول نفی حال

کرده نمی شود کرده نمی شوند کرده نمی شوی کرده نمی شوید کرده نمی شوم کرده نمی شویم

نفی استقبال

نکند نکنند نکنی نکنید نکنم نکنیم

مجهول نفی استقبال

کرده نشود کرده نشوند کرده نشوی کرده نشوید کرده نشوم کرده نشویم

امر غائب نهی غائب امر حاضر نهی حاضر

بکند بکنید • مکند مکنید کن کنید • مکن مکنید

بعضیلر عربیه یه تمثیلاً یکرمی درت صیغه ایدوب جحد سنونده

نکنده هنوز نکرد وتأکید نفی استقبال مقامنده هرگز نکند

واسم زماندن فعل تعجبه وار نجه مثلا کردن کاه الت کردن

بلک بادکردن بلک کونه کردن کننده یلک نسب بکردن بغایت کننده

کننده تر زهی کردن چه زهی کرد دیرلر لکن استادان مدققینه

وکاملون محققین دیوان واشعارلرنی تخصیص وضبط بوقدر

زیرا بو فارق هر بری ایکیشر واوچر کلمه دن مرکب اولوب بسیط

وکلمه او لمقلقدن خروج ایتمشدر البـاب الثانی فی الاسماء المشتقه

الفصل الاول فی تقسیم المصدر مصدر ایکی قسمدر برقسمی اخرنده

نونه مصدریه اوله مثلا کردن وشدن کبی بو نوعک

معناى مصدر

معناى مصدر اخذ ایدرلر یعنی ایلمک لک • واولمقلق وبرقسمی دخی

مصدر ده اوله نون مصدریه یی الفه ورایه ابدال ایدوب

گفتن ورفتن لفظلرنده گفتار ورفتار دیرلر • بونلر حاصل بالمصدر

اخذ ایدرلر یعنی سویلشی • ویوریشی • وکاه صیغه امرک اخرینه

بر شین معجمه ساکنه الحاق وماقبلی مکسور قیلوب مثلا دو وکوش

ونال وبین امرلر دن روشی • وکوشش • ونالش • وبینش دیرلر

حاصل بالمصدر اخذ ایدرلر یعنی کوشی وسعی ایدشی • واکلیشی وکورشی

وکاه صیغه مصدرک بعضی حروفک قصد • وباقی حروفک

کردن وشدن ودادن وداشتن لفظلرینه ضم ایدوب معناى

مصدر اخذ ایدرلر مثلا اهن کیدن صیغه مصدردر بعضی حروفک

قصد وبعضی حروفک کردن لفظنه ضم ایدوب اهنک کردن

دیرلر قصد ایلمک معناسنه • واوازیدن صیغه مصدر در بعضی

حروفک قصد وبعضی حروفک شدن لفظنه ضم ایدوب

اواز شدن دیرلر یعنی چاغرمه دوشنامیدن صیغه مصدر در

بعضی حروفک قصد وبعضی حروفک دادن لفظنه ضم ایدوب

دشنام دادن دیرلر یعنی سویمك ونكاهیدن صیغهٔ مصدر در
بعضی حروفك قصر • وبعضی حروفك • داشتن لفظنه ضم ایدوب
نكاه داشتن دیرلر یعنی حفظ ایتمك • ونكاه بتوان • وباید وخواست
وخواهد لفظلریله • ماضی اولنه الحاق • وماضینك مصدر معناسنه
تحویل ایدرلر مثلا توان دانست بیلمك ممكن اولور • وباید کرفت طوتمق
کرك • وخواست کرد • ایتمك دیلر • وخواهد شد اولمه کتمك دیلر
مثلا مصدر لوازمی متعدی قلمنك طریقی فعل مضارعك اخر
حرفکه دالدر اولدلك ماقبلنه بر الف ونون زیاده ایدوب
مثلا سوختنك كه مضارعی سوزد در متعدیسنده سوزانیدن
دیرلر مضارعی سوزاند کلور • وافروختن مضارعی افروزد در متعدیسنده
افروزانیدن دیرلر مضارعی افروزاند کلور رسیدن قیاسی اوزره
تتم كجدی • وقس علی هذه • ومصدرك جمعنده قاعده اخرینه ها
والف زیاده ایدوب مثلا دانستنك • وشناختنك جمعلرنده
دانستنها وشناختنها دیرلر تم كجدی الفصل الثانی
فی اسم الفاعل اسم فاعل مضارعدن مشتقدر طریق اشتقاقی

نعت

فعلی اخرنده دال ساكنه اولان مضارعدن اسم فاعل المعه مراد
اولنسه دال مفتوحه وماقبلنه بر نون واخرنه بر ها غیر ملفوظ
کتوروب مثلا کند وشود ودود مضارعلردر فاعللرنده
کننده وشونده ودونده دیرلر • وکاه اولور اسما غیر مشتقه
صیغهٔ امریه مرکب اولور اسم فاعل معناسنی افاده ایدر اکا
اصطلاح لغویه ده وصف ترکیبی دیرلر مثلا سخن دان وشعر شناس
وعلمدار کبی یعنی سوزبیلیجی وشعر بیلیجی وعلم طوتیجی دیمك اولور
اصلنده دانندهٔ سخن وشناسندهٔ شعر ودارندهٔ علم ایدی تلفظلرنده
نوعا ثقلت ولمعله دارنده وشناسنده ودانندهکه مضافلردر صیغهٔ
امره ترجیح وتبدیل ومضاف الیهلری سخن وشعر وعلم ده تقدیم
اولنوب سخندان وشعرشناس وعلمدار دیرلر • وسائر وصف ترکیبی
بو رتبه در وکاه صیغهٔ امرك اخرنه مبالغه اتصافیچون بر الف
ساکنه الحاق ایدوب مثلا کوی دیه ودان بیلده کویا ودانا
دیرلر که موصوفك صفتك زیاده یدر وبو نلرك دخی اخرلرنه
بر نون ساکنه زیاده ایدوب اتصافلرینه مبالغه زیاده ایدرلر

مثلا خندان وگویان وپویان دیرلر ۔ وبونلری نوعی صیغه لره
صفت مشبهه دخی دیرلر نجه مشتقاتدن اولمیانه اسماء خالیدن
اسم فاعل اخذ اینمک مراد اولنسه کاه اولور آخرینه کر عبارتنی
کتوروب مثلا ذکر وگفتن کر یعنی آلتنجی وتسبیحجی دیمکدر وکاه
بان عبارتنی کتوروب کشتی بان ودربان دیرلر یعنی
گمیجی وقپوجی ۔ اسم فاعلک جمعنده قاعده مفردنک آخرینه کان
عبارتنی کتوروب کننده کان ودونده کان دیرلر وبونده
ایکی اعتبار واردر که کان کاف فارسیه ایله ادات جمعدر بنده
وکننده ودونده امثالی جمع قلندقده ایکی اعتبار آخرینده اولان
هاء ثابت اولوب بنده کان ودونده کان دیرلر وایکنجی اعتبار
کان ده ادات جمع الف ونوندر که نجه ان در مثلا بنده وکننده ده
هاء غیر ملفوظه حذف اولنوب کاه بدل کاف وضع اولنشدر بو اعتبار
اولدیغنده اقوادر وبالکلیه عبارت ان ادات جمعدر که انسان
وصفات وحیوان ونباتده استعمال اولنور مثلا مردمان
وعاشقان ودرختان دیرلر زیرا درخت کلمه ده اول

جزئی اولمقده انسان وحیوان ایله مشترکدر کسه گر کسه گره
درختها دیرلر ۔ واول کلمه‌لرکه آخرینده الف ساکنه اولورسه ادات
ان ایله جمع قلندقده بر یا دخی زیاده ایدوب مثلا دانا وبینا ورهنما
کبیلر ده دانایان وبینایان ورهنمایان دیرلر ۔ اما صفت مشبهه
ایکی جزءدن مرکب اولوب ۔ ایکی جزئی ایله جامد اوله ۔ مثلا گلعذار
ونکوکار ونیکبخت وفرخ‌لقا وکمان‌ابرو کبی که جزء ثانی
جزء اولک فاعلی اوله غیرده حسن‌الوجه کبی که اصلنده حسن وجهه
ایدی وجه حسنک فاعلیدر وقس علیه الباقی ●

فی اسم المفعول ۔ اسم مفعول ماضیدن مشتقدر طریق اشتقاقی
فعل ماضینک آخر حرفی ساکندر مفتوح قیلوب آخرینه برهاء
غیر ملفوظه کتورمکله اولور مثلا کرد وشد ماضیلردر
مفعوللری کرده وشده دیرلر نجه حال ماضیدن حکایه
قصد اولنسه اسم مفعول صیغه‌سنک آخرینه لفظ بود
ضم ایدوب کرده بود ۔ وشده بود دیرلر یعنی ایتمش ایدی اولمش ایدی
وکاه حال ماضیدن حکایت طریقه آخر ایله اولور مثلا ماضی

صیغه سنك اولنه لفظ می کتوروب معنای بعد مرادیدرلر
می کرد ومی شد دیرلر واول معنای بعدی تأکید ایچون اولنه
بر ها کتوروب همی کرد وهمی شد دیرلر ▪ وبرلغه دخی
صیغهٔ ماضینك کرك مفرد وکرك جمع اخرینه بر یا دمانیلی
کتور قیلوب مثلا کفتی وکفتندی ▪ وشنیدی وشنیدندی
دیرلر یعنی سویلدی ایدی ▪ وسویلدیلر ایدی ▪ اشتدی ایدی
اشتدیلر ایدی وکاه بود لفظن کتوروب ان کردبود وایشان کرده بودند
دیرلر یعنی اول ایلدی ایدی ▪ وبلر ایلدی ایدی ▪ ودخی اسم مفعولك
جمعنده قاعده اسم فاعلك جمعنده کبی کیدر که اخرنده
کلمه عبارتك کتوروب مثلا کرده کانه ▪ وآموختکان دیرلر

الباب الثانی فی الحروف العامله والادوات المتداوله والکلمات
المستعمله معلوم اوله که لغت فرسده ضمایر متصل ایکی دادخی
مفرد ساکن وایکی مرکب ساکن اولور حرف شینه معجمه که ضمیر غایب
مشدد اولدقی ایکی نوعدر ▪ بری اسمه وبری فعله لاحق اولور
اسمه لاحق اولدقده مضاف الیه معناسن افاده ایدر مثلا کارش

تمام

تمام کردم ▪ وسرش زدم یعنی انك ایشنی تمام ایلدم واونك
باشنه اوردم وفعله لاحق اولدقده مفعولیت معناسن
افاده ایدر مثلا دیدش ودیدنش ودیدمش کبی یعنی اونی
کوردی ▪ واونی کوردر واونی کوردم وکاه اوزنه دخی
لاحق اولور مثلا سکرا مرتش زبرنجت وغلو کلاه سعادت
یکی برسوش جیم شقاوت یکی دبرش ومرش دکن کبی
که اصلنده کاش در ادات رابطه نك اتصالیله ها ولف
ساقط اولدی کش اولدی ▪ وبریرجی تا دکه مفرد متصل ضمیر
خطابدر وبونك دخی حکمی ضمیر غایب اولان شینك حکمی
بیدر یعنی اواخر اسماده مضاف الیه واواخر افعالده مفعولیه
معناسن افاده ایتمه ده در ورابطه لحوقنده هر حالده بو شینك
حکمی کبیدر وبری میمدر که اسما وصفات وافعالده ضمیر متکلم
وحده معناسن افاده ایدر مثلا کوهرم دعالم وامدم کبی
وبری یا ومیم دکه ▪ اسما وصفات وافعالده ضمیر متکلم مع الغیر
معناسن افاده ایدر مثلا مردیم وفاضلیم وامدیم کبی

وبری نون وذال دد کہ اسما وصفات وافعالده ضمیر جمع غائب
معناسن افاده ایدر مثلو مردانند وتوانکرند ودقیقدر کبی وبری
با وذال دد کہ اسما وصفات وافعالده جمع حاضر معناسن افاده ایدر
مثلو انساید وتوانکرید وامدید کبی وهکاه کہ بو الیندن بری اخری
ها: تید ملفوظه اولوب الفاظه متحد اولسه بهمزهٔ مفتوحه ایله
استعمال اولنور مثلو خامه ائی وخانه ات وکفته ام ودانسته ایم
ودفته اند وخوانده اید دیرلر وبو ضمیرده الف ساکنه دخی کاه
واقع اولسه کاهی اوزوده تلفظ اولنور مثلو قفاشی وعصاشی
دیرلر وکاه ماقبلنه بریا زیاده ایدوب قفایش وعصایش
دیرلر وواو ویاده حکمی واقع اولسه ماقبلی اوجه وجه
جائز اولور ساکن تلفظ ایتمک مثلو کیسوش ودوستیش
کبی ومتحرک تلفظ مثلو کیسوئش ودوستیش کبی وبریا: مفتوحه
کتورمک کیسویش ودوستیش کبی وکاه ضرورده وزنیچون
ساکن اوقورلر شیخ سعدی بیت هر کہ مذدح خود بخود دود خوید
وقت خوشش خوشه باید جید کبی کذلک تا: ضمیرلرک دخی

حکمی

حکمی وبو تا: ضمیر خطابه وشینه ضمیر غائبه ومیم ضمیر متکلمه
اصطلاح شعرده اضافت تعبیر ایدرلر وبو شینه دنانک
جمع الف ونون ایله در مثلو جانشان وعرفان دیرلر واول لفظک
که اخرنده ها اوله ضمیر متحد اولدقده الف کلوردی جمعنده
الف حذف اولنور خامه شان وجامه تان دیرلر اوضمیر
منفصل غائبدر هو کبی اصل اوی در یا ساکنه ایله کثرت استعمالدن
استخفافا یاسی حذف اولنوب او دیدیلر وکاه اوی حرفنک
الف ده حذف فتحه اخف حرکات ندر جو فتحه ایله حرکه ویروب
یای اصلیهٔ ساکنه ایله وی دخی دیرلر وکاهیجه اولی واخرن
حذف ومفتوح قلوب ادامه دایله استعمال ایدرلر ورا
کبی وبو ضمیرلرک جمع ایشانه کلور ان اسما اشارتده بعید
ایچوندر عبید ذالک ذالک کبی جمعی انان کلور این دخی
اسم اشارتدر قریب ایچون عبیده هذا وهکذا کبی جمعی اینان
کلور لکن لغات فرسده بعضیلر مساحمه ایدوب ان ضمیر غائبدر
دیرلر هو کبی وحرفی اول ادات تعبیر درکه جامد داخل اولور

مثلو قلوه یانه کندم دیه جك بردر ● برقلوه قنم دیرلر وبمعنی
فی قلونزه دیه جك برده برقلون دیرلر ● واوائل افعال ومصادرده
تحسینه لفظ ایچون ایراد ایدرلر ● اسقاطی اولنسه معنایه خلل گلمز
وبونلردن ماعدا اسم اولورده معنای متعدده سی واردر
وحرف را آواخر کلماته لاحق اولوب برقاچ معنا افاده ایدر
بمعنی لام جاره وعلامت مفعول وتعدیه وبمعنی تخصیص
وبمعنی قسم وزائد مثلو لام جاره خدارا آدمی بسان اداوای
شکرانه بجای علامت مفعول ترکیده اکا ونی دیمکله معروفدر
مثلو زیدرا بکو زیده سویله وزیدرا بیار زیدی کتور کبی مثال
تخصیص حمد بی حد آن خدای پاکرا ومثال قسم دل میرود
ز دستم صاحب دلان خدارا ● دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا
مثال زائد که برای تحسینه ایراد ایدرلر ● مثلو اگر خلعه افتاب
کویندش ایستی را بجز من نکوست کبی یالکز راستی ایله معنا
تمام اولور وحرف الف اولا ندا ایچون کلمهٔ منادی یه لاحق
اولور مثلو شها شهریارا سوورا کبی وبری اداة تنبیه اولا

یا هذا ویا زید کبی ● ثم فالفظ مشتقه داخل اولور تا بینا ودانا
کبی بعضا اسمایده داخل اولور نامرد وناکس کبی ● وحرف
نون نفی ذوات وسلب صفات متعلقه قصد اولندقده
واسمای جامده واسمای مصادر واسم زمان واسم مکان ومبالغه
صیغه لرینه واسم فاعلکه مفعولنه متعلق اولان نفی وسلبی
قصد اولندقده ها: علامت متصل کتابت اولنور ● وحرف از
اوائل کلماته داخل اولوب عربیده من وعن معنالرین افاده ایدر
یعنی من ابتدائیه ومن منشئه وتجدیدیه وتبیینیه جنسیه وتبعیضیه
وعن معنالرینه وسائر معنالره کلور وگاه الفی حذف اولنوب یالکز
کسره ایله استعمال اولنور وگاه یکی دخی حذف اولنوب مثلو دست
بدست دیرلر یعنی از دست بدست دیمکدر وحرف در واندر
اوائل کلماتده فی معناسن افاده ایدرکه اداة ظرفیه در وبو حرف
در مصادر وافعالده تحسینه ومضاجات وظرفیت معنالرین
افاده ایدر ● وحرف بر استعلا ایچوندر عربیده علی کبی مثلو بر من وبر تو
کبی وبمعنی نزد عربیده کی عند وقرب معناسن افاده ایدر

نیه

ینشا كبی وبوتخیه اداتی اوله لوحه اولور مثلا ایا شاه محمود کشور گشای
اكر از من نترسی بترس از خدای كبی ● وبری استفهامیه مثلا كه سلطان
ازین دو ده ایا چه خوشتر كه افطار او عید طفلان ماست
وبری استغاثه وندبه مثلا دردا وحسرتا كه عنانم ز دست
رفت بتم نمی رسد كه بجیم عنان دوست كبی ● بری تمنی مثلا ایا كه
خاك را بنظر كیمیا كنند ایا بود كه كوشه چشمی بما كنند كبی ● بری
استمرار ● ودوام افاده ایدر مثلا ● بما نا دیتی كه ایكو جیدر ریز
ادیالی كه دهم فشرد كبی ● بری معنای فاعلنده مبالغه افاده
ایدر مثلا دانا وبینا وزیبا كبی كه موصوفك صفتك زیاده ایدر
وبری كلمتین متجانسین بینده نزدیكی وملاصقت وملازمت
معنا سنی افاده ایدر یعنی ایكی كلمه نك كه بری فاعل اوله تركیب
انفعالیلی كندوكبی ایدر مثلا خندا خند ودوشا دوش وبینا بین
كبی وبری كلمه مركبه میانده جمع ومقابله ومساوات وكوكل
معنالرین افاده ایدر یعنی ایكی معنالی كلمه بر كلمه ایكه وسیله
اولور مثلا سوبا وسرابی وسراسر وكونا كون ورنكارنك

كبی وبری واو عاطفه منزلنده در مثلا تكاپوی ورنكا ورنكی
لكن نادرا استعمالدر وبری دخی بزی وزن اقتضا ایدر قافیه ده
استعمال اولنور اكر فتحه محلی اولسه الف الحاق ایدوب مثلا كمال وجمال
كمالا وجمالا دیرلر اكر كسره محلی اولسه یا الحاق اولنوب كمالی وجمالی دیرلر
اكر بونلر منظومده واقع اولورلرسه ● حروف اطلاق دیرلر منثورده
واقع اولورلرسه حروف اشباع دیرلر ● وبری معنای نسبت افاده ایدر
مثلا فراخا ودرازا دیرلر كبی یعنی فراخی ودرازی ویهنی دیمكدر
ومثال اخر بیت بسا روز مندا كه افتاده بخت بس افتاده را یاوری كرد بخت
كبی روز مندا ایف نسبت ایچوندر وبری تعریه كه مدخولی اولان
عادی فتنه معنایه حمل كمز كاهی ممدوده وكاهی مقصوره واقع
اولور مثال ممدوده بیت جون بكرد دبای او ازباران
اشكو خنده نماند جهان اصلی شكو خندن در سور جهل معنا سنه
ومثال مقصوده بیت بی جرم دا كركنی ظلم وجود كند مرترا كه جود دور
كبی وبری زائد وتحیه لفظ ایچون ایراد ایدرلر مثلا بجفتا می كلی
ناجیز بودم ● ولیكن مدتی با كل نشستم وسلطانیا ودودیشا

كبی معلوم اولدكه ندا وتنبیه واستغاثه وتمنی واستفهام اداتی
اولوب الفلرك معنالری بربرینه غایت قریب وتوسل وملازمه
ومقابله الفلرینك دخی فرقی غایت دقیق وتقریب وزائد الفلرینك
فرقی كذلك عسیردر مقام قرینه وافادهٔ معنای مدلولیه تفریعه
اولنور دقایق فارسیده ممارستی اولنلره ظاهردر وحروف
مفرده كه اوائل كلماته داخل اولوب برقاچ معنا افاده ایدر اولا
تعدیه مجرد ایچون كلور كه اكا با تعدیه دخی دیرلر یعنی فعلی مفعولنه
ایصال ایچون بوحسه فعل لازمی متعدی حكمنه معناسنه [illegible] مثلا
ازجه بندی دل بدنیای دنی كبی كه دنیا بندی فعلنه متعلق
قلمق ایچوندر وبونلك استعمالی كثیردر وبری الصاقه ایچونكه عربیده
لام جاره معناسنه مثلا عاشقه كه شد كه یار بحالش نظر كرد كبی
وبری مصاحبه كه عربیده مع معناسنه وبری قسم مثلا بخدا وبجان
یارك كبی وبری استعانه مثلا بقلم نوشتم كبی وبری ظرفیت معناسنه
افاده ایدر ای كریمی كه بدون بهار عدالت دهد دوی [illegible]
بار خلوفه [illegible] وبری قسمیه مثلا دوست بكلی ویكسی

باغ

باغ نگوید هركز بود دست نظر است بند وبری مشتقاته
ادات توسل وتأكیددركه مشتقاته الحاقه توسل ومستقبلدن
غیر افعالده تأكید معناسی افاده ایدر لكن مكسور تلفظ اولنور
وبری تعلیلدركه اصلی با در الیفایه زیرا الیف حرف عطفدر
اوائل اسمائه دخولده معنای عطف افاده ایدر مثلا بیت
آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرفست با دوستان مروت با دشمنان مدارا
لسان فارسیده بوالیفك حذفی شایعدر وبری زائد وتحسینه
وضرورت وزن ایچون ایراد ایدرلر معلوم اولدكه بادن محفف
اولمیان با مفرده بو مذكور معنالره كلدكلرینك حرف ذوراً
ودر وبر وفاً ولازم تخصیص معنالرینه ده كلور وبو مذكورات
دخی بربرلرینه فانعقام اولورلر محلنه كوره ودخی اوائل مضارعه
استقباله اختصاص ایچون ایراد اولنان با مفرده مدخولنك حركهسی
مفتوح ایسه اولدخی مضموم اولور مثلا بكوید وبجوید كبی ویاخود
حرف شفویدن اولورسه بنه مضموم مثلا بباید وبماند
كبی وبونلك ماعداسنده كه مفتوح ومكسور اولسه كسیده [illegible]

مثلو یکتاد دوتابکی وحرف جیم مفتوحهٔ فارسی اخرنه هاکه
ایله ادات تصغیر در مثلو باغچه وهندوچه هرکه ز باغچه هست
بجنان نرود کبی ▪ وبری کبو جمله یه غیر ذوی العقولدن سؤال
مثلو ترك دنیا چه شهوتست دهوس کبی ▪ وبری نوع هاء غلو متنز
بعض کلمه لره علامت نوبت در مثلو بنفشه وشاهده
لفظلرنده بنفشچه وشاهدچه دیرلر لکلن و نلك کلمه لرنه
تقریب ایدوب لجام بنجی دیرلر وعلی هذا القیاس وحروف
دال لسان فارسیده دال مهمله یه ذال معجمه نك فرقی هر کلمه
اخرنده علامت مضارع اولور ذال مهمله دن غیری دال
واقع اولور ایسه اگر ماقبلی حرف صحیح ساکن ایسه دال مهمله در
مثلو کرد وورد وسمند ▪ وپیند دیرلر اگر ماقبلنده حرف
علت واقع اولسه یعنی الف ویا وواو حرفلرنده اولسه
ذال معجمه در مثلو باذ بیذ بوذکبی نتکم افصح المتکلمین خواجه
محمود بیه بمیه بو قاعده یی برقطعه یه بیان بیورر مثلو دو ذبات
فائیکی فرق میان دال وذال یاد گیر از من که این نزد فاضل مهمست

مکسور اوقنور مثلو برو وبشناس دکبی واوئك استعماده بالکلیه
مفتوحه اوقنور مثلو بفرمان باری عمل می باید ▪ وبعن وبتو کبی
وحرف تا ایکی نوعدر بری اوئك کلمانده الیفا ایله استعمال اولنور وبری
اواخر کلمانده مفرده استعمال اولنور که ضمیر خطابدر نتکم سبقت اندی
اوئل کلمانده استعمال اولنه بری ابتداء غایت ایچونه من معناسنه
تا شدم حلقه بگوش در میخانهٔ عشق هردم ایدعمی ازنو بمبارك بادم
بری انتهای غایت ایچوندر الی معناسنه مثلو انم که بکدم از فلك و تا آدم
شکیب نیست تا مکه ومدینه کیدرم جیب نیست ▪ وبری تحذیر ایچوندر که
صاقن دیه جك یرده تا نکنی خدمت سلطان دلیر کبی وبری
مادام معناسنه تا توانی کبی ▪ وبری تعیین که کی معناسنه از مهد تا بلحد
بیاموز وباك نی تا نذ دعه وخلعه جهان معتبر شوک
معنع تاینده کی تا تا تعلیدر وبری توقیت مثلو تا جراست
صدر وعادل باد ▪ وبری ادات شرط عقلست که تا این
نشود ان نشود وبری تعجب مثلو نحی قدرت که اب کل وبکل
بریخت تا دکلم اب وهوا حاصل بدست وبری مضاعفه

نیز

بچشی اذو درلفظ مفرد کر صحیح وساکنست ذال خواف
انرآ وباقی جمله ذال معجمه است ماقبلی صحیح وساکن اولان
کلمه لری دال مهمله وحروف علت اولورلری ذال معجمه بتشبیه ایدرلر
اما حرف متحرکی ذکر ایتمدیلر بو تقدیرجه حروف علت واقع اولان
ذال معجمه ماباقی اگر ساکن کر متحرك دال مهمله اولمق اقتضا ایدر اما
اصح بودر که ذال معجمه بو زبان فصاحت بیانده اولمیه ذیرا استادان
مدققینه وکاملان محققینه شعرلرنده دال وذال فرقنی رعایه
ایتمدیلر والله اعلم وحرف هآ اواخر کلماتده معنای لیاقت ونسبت
وتنبیه مدت وقدر ومرتبه ومعنی دابه افاده ایدر مثال
لیاقت ونسبت بیت شاه فرزانه اپلوسیحه همه کارا وسزاوار مرد
ومثال تنبیه مدت وقدر مرتبه می دوساله ومحبوب چارده ساله
همین بست مرا صحبت صغیر وکبیر ومثال دابه هر دوز یعنی
وظیفه وحساب همه عره معتاسنه بیت کرچه کوی تو کند کعبه
همه عمره طواف بچشی دوی تو بر وقبله همه روز نماز کبی وبو ها
ایفائیه بعض اواخر کلماتده معنای تنبیه ایچون ایراد ایدرب ها

تنبیه دیرلر

تنبیه دیرلر مثلا ها حاضر باش کبی وحرف یا اواخر کلماته لاحقه
اولور اولدیغی اوچ جنسدر بری حرف معانی وبری حرف مبانی
وبری حرف زوائد معانی شول حرفلردر که بسایط کلماتك
ترکیبندن دکل و وصفنده ودلالتده غیره تبعیتلری یوقدر
بلکه مستقل وضعلری ودلالتلری واردر اولدیغی کبی نوعدر
بری اسم مصطلحدر که مستقل وضعی ودلالتی ومستقل مدلولی
واردر یاء خطاب کبی وبری حرف مصطلحدر که وضعی ودلالتی
وار اما مستقل مدلولی یوقدر بلکه مدلولی غیر مدلولی
ضمننده ملحوظ اولور یاء وصفیه کبی اصول یاء معانی بونلردر
خطاب وصفیه نسبت وحدت تنکیر حکایه حال معنای اولك
بر شعبه سی واردر استفهامیه ومعنای ثالثك ایکی شعبه سی
واردر بری تخصیص وبری مبدأ عددك اخرینه معنای معدود
افاده ایدر ومعنای رابعك درت شعبه سی واردر بری
تقلیل وبری تکثیر وبری نوعیه وبری غرابت ومعنای
خامسك اوچ شعبه سی واردر بری تعظیم وبری تحقیر وبری تهویل

ومعناى سادس بر شعبه‌سى واردر كه تعقيقدر بونكده
ايكى شعبه‌سى واردر برى ترتيب مجرد ديرى توصيه حروف
مبانى . دخى ايكى نوعدر برى شول حرفدر بسايط كلماتدن مركب
اولور بشقه وضعى ودلالتى اولميوب . موضوع اولان لفظ
نفكره
ذالك جزئى واقع اولور شلو مى وكى كبى وبر دخى الف وواو
واقع ومستقل وضعى ودلالتى اولميوب حذفى واثباتى جائز اولور
شلو سزى وجاى وسوى وبوى كبى . وبو يالرين حين اضافتده
اثبات ايدوب ياى توسل ديرلر اضافت وايصاله وسيله
اولديغيچون شلو سزاى ان وسوى اوكبى حروف زوائد شول حرفلر
دركه انلرى ايراددن غرض معنايه دلالت دكل بلكه فائده
زائده وتحسين لفظ . وسهولت لفظدر شلو امد وايد كبى دركه
اولى همزه مفتوحه اوله باء استقبال ونون نافيه وميم ناهيه
كتورسه‌لر همزه‌دن مقدم بر ياء زائده كتوروب بيايد ونيايد
ديرلر وتحسين لفظ وضرورت شعر ايچون زياده ايدرلر شلو
بيت چون كند سلطان كرم بالشكرى بهراو بازند صدجان وسرى

بالكلي

بالكليه اكرچه لشكرى يائى ياى تكبيرده اولورسه وشلو
بيت مطلع ابيات ز بردم تمامى تا بيني حضرت مخدوم جامى
تمامى اخرنده‌كى ياكبى بو اصحاب اعمال اولان يالرايله ياء مبانى
وزوائد اصول وفروعيله يكرمى درت نوع اولور بو مجمل مذكورك
تفصيلى بودركه بيان اولنور اولكى ياى خطاب لسان عربيده
ضمير متصل مرفوعه معنايه افاده ايدر مخصوص كرك اسم وكرك
صفت وكرك فعل اولسون شلو چونى وتو مرد فاضلى چه كرى
ومبتلى بجه سى وسن مرد فاضلسن ونه ايدرك وايدرسين
وكاه مذكورك حرفى رابطه واسطه‌سيله اولور شلو كردى ودادينك
معنالرى ايدك ووردك ديمكدر است كه ادات رابطه در
مذكورلره الحاق وتوسط ايدوب كردستى ودادستى ديرلر يعنى
سن ايتمشسين وسن ويرمشسن رابطه توسطيله معنالرى تغيير
اولنديكى وكاه رابطه يايه ملحق اولوب ياء اصليه وزده كى وقوز
بيت اخيا دخى بركل تربيت سر نهادن اندرين ده سوورست
شعبه خطاب زبان خادسيده استفهام ايچون مستقل ادات يوقدر

هنر برده استفهام مراد اولنسه مقامه مناسب ادات وبعض

کلمات ایله ادا اولنور وبو یاء خطابیه بعینها محلنده مقام استفهامده

استعمال اولنور وبو معنا قرینهٔ حالیه ایله فهم اولنور مثلا شنیدی

ودیدی دیرلر یعنی اشتدکمی وکوردکمی محلنده ومعنای ثانی

وصفیه درکه معنای توصیف افاده ایدر یعنی لاحق اولدیغی کلمه‌نک

مدلولنده اولان وصف زائدی افاده ایدر وصف ایله توصیف

ارا سنده بر نسبت غیر مستقله دخی عبارتدر کرک مرکب اولسون

زرکبی وکرک بسیط جامد اولسون سودکبی وکرک بسیط مشتقه

اولسون شکیباکبی افادهٔ توصیف قصد اولندقده اول کلمه‌لرین

اخرلرینه حرف یا زیاده اولنوب مثلو زرکری وسودی

وشکیبایی دینولور مثالی وقوعی بیت بوده‌ام از تاب عشقت

همچو زر کامل عیار او بلند قدر زر هر کرا باشد زرکری

وشلویت چنان ز سودی دی کشته در دل تنك جو بیخ از دهنم

نغلکون برون اید وشلویت فراق میکشد از من زمان بیکوید

سزای ان کر کند تحیه بر کیبایی کبی قاعدهٔ زبان فارسیده

بای مصدریه

بای مصدریه اولماز بای مصدریه دیدکلری بای وصفیه در

عربیده مصدر اصدر فعل ماضی وفعل مضارع وسائر مشتقات

اندن ماخوذدر لسان فارسیده بعضیلر مصدر اصلدر وبعضیلر

ماضی اصلدر مصدر الکا تابعدر دیمشلر بو تقدیرجه مثلا

کرد فعل ماضیدر اخرینه نون زیاده اتمکله مصدر اولور وبو معنای

مصدریتی افاده ایدن بر نون ساکنه در مذکور حرف یا دکلدر

زیرا اسماء جامده اول مضابلنمز بونون مصدریه نك

مدلولی اول یاء وصفیه نك مدلولنه بعض مادده ده زیاده

قریب اولمغله بعضیلر انك مدلولی بونك مدلولی صانورلر

مثلو شکیبیدن ده اولان معنای مصدری شکیبایی ده اولان

وصفیته مشتبهه در اولرینه فرق دقیق واردر اصول وقواعد

برله ضبط اولوب اشتباه زائل اولور مثلو شکیب اولحالتك

اسمی درکه لغت عربیده اکا صبر دیرلر شکیبا صبرلو درکه

الف مبالغه اتصاف افاده ایدر شکیبایی صبرلولقدر شکیبیدن

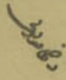
صبر ایتمکدر کذلك نیك ایو نیکی ایولك نیکی کردن ایولك ایتمك

نونك مدلولیله یانك مدلولی بونزده قیاس اولنه معنای ثالث یای نسبت
دیدكلری نوعه اولدیغی جمله‌نك مدلولنه نسبت معناسن افاده ایدر
و مدلولینك مجموعندن وصفیتی حاصل اولور مثلا عربی و عجمی
كبی و نسبت دخی ایكی نوعدر بری نسبت لازمه دركه متغیر
و متبدل اولماز و بری غیر لازمه دركه متغیر و متبدل اولور
مثلا زبان تازی دیرلر انده اولان یای نسبت لازمه غیر منفكه در
و بعضی ملكیه ایچون كتابی دیرلر انده اولان یای غیر لازمه در
كه كتب سماویه‌دن غیریه دخی انتقال جائزدر كه اول كتابلك
كتابه نسبتی غیر لازمه‌در و گاه مذكور یای نسبتك تاكید نسبت
ایچون اخرینه برنون زیاده ایدرلر انكده ایكی حالی واردر بری
منسوب الیهك مادهٔ وجودنی بیان ایچون اولور مثلا طاشدن
و تو جدن دوزلمش نسنه‌یه سنكین و دوین دیرلر و بری
منسوب الیهك بعض اوصافنی بیان ایچون اولور مثلا رنك و بونی
بیان مراد اولنسه آتشین و مشكین دیرلر و گاه اولور كه
نسبتده مبالغه قصد اولندقده یادن مقدم برالف برنون

زیاده

زیاده ایدوب مثلا پهلوانی و زنده‌كانی دیرلر یعنی دیار پهلویه
منسوب و دیرلكه منسوب دیمكدر كذلك كیانی و خسروانی
برنوع نسبتدر و نون جمع ایچون دكلدر بلكه اول حرفلر زیاده‌سی
قاعدهٔ لسان عربیدر اول قاعده اوزره تعبیرات نسبتدر
مثلا اسكندرانی و نفسانی كبی و گاه الف و نونك صكره یادن
بدل برهاء نسبت زیاده ایدرلر مثلا ملوكانه و عارفانه
كبی و گاه الف و نونه تاكید نسبت ایچون اولدیغی كبی معنای
ظرفیت دخی افاده ایدر مثلا بامداد دیه‌جك یرده بامدادان
و نوبهار دیه‌جك یرده نوبهاران و صبحگاه دیه‌جك یرده
صبحگاهان دیرلر شعبهٔ اول یای تخصیص یعنی احد ضدینی
اخره تخصیص ایچون استعاده طریقیله استعمال ایدرلر مثلا
انگشتری دیرلر پارمق انگشتدر یوزك انگشتره‌در اصلی
انگشتهٔ در اجتماع مثلین ثقلتندن اولتوری تانك برسی
حذف اولنوب انگشتر اولدی پارمغه مخصوص اولدیغی انگشتری
دیدیلر و اول خصوصی تاكید ایچون برنون زیاده ایدوب انگشترین

دیدیلر قاعدهٔ مذکوره یای نسبت مقرّه لاحقه جمعه اولماز
مثلا ترکی دیرلر ترکانی دیمزلر مگرکه جمعیتدن علمیته نقل اولنه اولوقت
یانک لحوقی جایز اولور نتکم لسان عربیده دخی بویله در مثلا تورانی
وایرانی دیرلر توران اصلنده جمع توردر ایران جمع ایردرکه ایرجدن
ترجیم ایتمشلر ندر وایرج فریدونک اوغلیدر توران تور نسلندن
اولان طائفه نک علمی اولمشدر وایران ایرج نسلندن اولان
طائفه نک علمی اولمشدر اما اسم جمعه لاحقه اولور لشکری
وسپاهی دیرلر لشکر وسپاه جمع دکلدر اسم جمعدر شعبهٔ ثانی
شول یاکه مبداء عددک آخرینه لاحقه اولوب معدود معنسنی
افاده ایدر اصلی یاء نسبتدر اول معدودی عدد مذکوره
نسبتله تعیین ایدر مثلا یک مبداء عدددر که معناسی بردر
یکی اندن معدود برشنه در بو فرقک معیاری اولدرکه تعداد
مراد اولنسه یک دو سه دینور یکی دوسه دینمز معدودت
افاده قصد اولنسه یکی دادیدم دیرلر یک دادیدم دینمز یک کسه
دینور یکی کسی دینمز زیرا یکک مدلولی ذات مبهمدر کینک کسک

دخی مدلولی ذات مبهمدر اول سببدن ایکیسنک جمعی جائز اولماز
بو تحقیقدن ظاهر اولدیکه مذکور یانک مدلولی مجرد نسبت دکلدر
بلکه معنای نسبتدن متخصص بر معنادر اول سببدن مذکور
یا یای نسبتک شعبه‌سی عد اولندی تحتین وبیشین یالری دخی
فی الحقیقه یای نسبتک شعبه سیدر حاللری یک یا یکی کبیدر
معنای رابع یای وحدتدرکه لسان عربیده اول معنادن تنوین ایله
تعبیر ایدرلر مثلا عرب بر مقام دییه جک یرده مقامی دیر عجم
مقامی درر مثلا بیت بزم دوجمشید مقامی که دید جای دوجمشید
نیامی که دید کبی یای وحدتدن متفرع اولان شعبه لردن
شعبهٔ اول یای تعظیمدر که لسان عربیده تنوین وحدت ایله افاده
ادام اولندیغی کبی لسان فارسیده دخی اول یا ایله وحدته
دلالت ایدر معنای فخامت ادام اولنور مثلا نیست فرقی مکر موی
چند کبی فرقیده کی یای وحدتک مراد فخامت فرقدر لسان ترکیده
دخی بو تعبیر واردر عبارهٔ برله فخامت مراد ایدوب بر قاچ کسنه

برقاچ کونه دیرلر قیدنده کی یای وحدتدر ولفظ بردن
مراد مقابل کثرت اولان وحدت دکلدر زیرا معنای چند
وقاچده اولان معنا اول وحدته منافیدر بلکه وحدته قریب
اولان قلتدر غایت وحدته قربی اعتباریله وحدت حکمنده قیلنمشدر
شعبهٔ ثانی یای تکثیردر که لسان عربیده تنوین وحدت ایله
احد ضدینک عبارتی اخیریله استفاده اولنور لسان فارسیده دخی
استفاده اولنور بو قاعده یه بناءً مذکور یای وحدتله معنای
کثرت اراده اولنور نتکم بو بیتده واقعدر بیت چو شکر برید
ان نوازشی کردی بجای شکری کشت هر شکری شکرتا بندیایلی
نسبتدر شکرا ولده کی یا یای وحدتدر کثرت ایچون استفاده
اولنمشدر یعنی افراد شکردن هر بر فرد بشقه بر چوق شکر اولدی
دیمکدر شعبهٔ ثالث یای نوعیه در که لسان عربیده تنوین وحدته
نوعیت قصد اولندیغی کبی لسان فارسیده دخی یا ایله وحدته
دلالت ایدر نوعیت قصد اولنور مثلو جنس قوتدن بر نوع
مراد اولنسه قوتی دیرلر مثلو هرکه او بر عجب خود بیناشود روحی اورا

قوتی

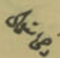
قوتی بیدا شودکی شعبهٔ رابع یای غرابتدر نتکم لسان عربیده تنوین
وحدتله غرابت قصد اولنور مثلو جنس حجابدن بر نوع غریب دیمک
پرده غشاوة دیرلر کذلک لسان فارسیده یای وحدتله غرابت
قصد ایدرلر مثلو لفظ اتشیده که یای که بو بیتده واقعدر بیت
باز امدن مهی که نیرتی فلک بخواب اوردانشی که نمیدید بخواب
نفطه ده یای وحدتدر لفظ اتشی ده که کذلک وحدتدر
لکن استفاده اولنوب معنای غرابت مراد اولنور یعنی ینه کلدی
شول برای که فلک انی دوشنده کورمش دکلدر بر غریب اود
کتو دیدکه هیچ بر صوایله سونمز دیمکدر معنای خامس یای تنکیر
در که عربیده تنوین تنکیر برینه در مثلو بر جنسی افرادندن
فرد غیر متعین مراد اولنسه اول جنسک اسمینک اخرینه
لاحق اولنور شخصی از فلان جا امده واسبی از طویله او
برد ودف یعنی شخص نامعلوم واسب نامعلوم دیمکدر
بو یایه یای وحدتک فرقی برینده معتبر همان فردک
ابهامیدر وحدتی جهتی منظور معتبر دکلدر بریسنده اعتباریله

قردك وحدتيدر تقليلى عدم تعيينى منظور ومعتبر دكلدر شعبهٔ
اولى ياء تعظيمدركه تنكيره دلالت ايدر تعظيم قصد اولنور سكم
عبيده تنوين وتنكير ايله قصد ايدرلر ● مثنوى كس بى كسانى ومن بى كسم
كرم دست كيرى بجاى كسم بكى لفظ جايدن مرآد بومقامده مطلق
منزله دكلدر بلكه منزلهٔ عظيمه در بعضيلر مذكور يادن وحدت
اراده ايدوب تعظيم قصد ايدرلر اكرچه قصد تعظيمه وسيله در
لكن ايهام اراده ايدوب تعظيم قصد اولنمق اولمدر زيرا ايهام
تعبيه حددن بعهدك تجاوزن ابهام ايدر اول سببدن
بوطريقيله ● قصد تعظيم اولى واقرب اولوب شعبهٔ تنكيردن عد
اولنمشدر ومعناى مذكورك معناى كثرته دخى اشتراكى واردر
مطلقا زياده ده لكن كثرتده كى زياده فى الكم در بونده كى
زياده فى الكيفدر مقابلرى اعتباريله امتيازلرى ظاهردر كثرتك
مقابلى تقليل تعظيمك مقابلى تحقيردر شعبهٔ ثانى ياى تحقيردر
سكم لسان عبيده تنوين تنكير ايله تحقير قصد اولنور كذلك فارسيده
دخى ياى تنكيره دلالت ايدر تحقير قصد اولنور مثلا بيت

نداوكرد

ندا ووردى اورا بديه داشتان وكرنه خرى بود دو بيستان
كبى وسوى او حصه ايله تيرانداخته كبى كه خرى وجهى بارك
تحقيره محمولدر شعبهٔ ثالث ياى تهويلدركه تنكير مقامنه قائم
معناى تهويل قصد ايدرلر مثلا فورفنج اژدرها ديه جلك برده
اژدرهاى ديرلر بيت اژدرهاى خفته كشته خفته زير
دامنم زان نه جنبم ترسم كه كردد اژدرهاى من بپا معناى سادسى
ياى حكايه دركه اواخر افعالده حكايت حال ماضى معناسن
افاده ايدر مثلا فلون چنين كردى ايشان انچنان كردى
ديرلر يعنى فلون بويله ايدر ايدى شعبهٔ حكايه ياى تعليقدركه
اواخر افعالده معناى فعلى تعليق ايدركه قطعى اولميه ونه خبر در تعليقه
فرض ايدر مثلا مقام تجريدده كه بود دينور معناسى اولدى در
مقام تعليقده بودى دينور معناسى اوليدى ديمكدر مثلا
بيت اكر شاه را آشنا بودى پدر مرآبر نشاندى بران تخت زر
مذكور حرف معناى تعليقه افاده ايتدوكندن اولتوردى دركه
وقوعه اولمامش فعل البته سياق شرطده واقع اولور

وقوعی برشیئك اخرك • وقوعنه متعلق اولیان فعلك اخرنه
لاحق اولماز مذکور یالی مقامنده تمنیده استعمال ایدرلر اگرچه
بعضیلر بشقه شعبه عد ایدوب تعلیق ایله تمنی یی تفریق ایتمشلر
لکن فرقده بر فائده ذاتیه اولمیوب ایکیسی بربرلرینه لازم ملزوم
اولمغله شیئ واحد عد اولندی شعر نولا یدی دیه جك بر
جه بودی کر بودی اشتباهی دیرلر • و یای حکایه ایله یای
تعلیق وتمنینك فرقی بومعیاردن معلوم اولدی مثلا کردیکی
دیمکدرکه منتج ماضیدن قطعی خبردر کذلك منتج ماضیدن
قصد حکایه اولنسه کردك اخرنه بر یای حکایه کتوروب
کردی دیرلرکه ترکیده اداة حکایه لفظ ایدی در کردی
کردینك معناسنده ماضی منتجکه ایدی در ایکیسك جمع
ایدوب ایلدی ایدی ایله تعبیر ایدرلر ومقام تعلیق وتمنیده
فعل منتجی تنجیزدن تعلیق وتمنی یه صرف ایدرلر مثلا قصد
حکایه ده ایلدی ایدی دیرلر بونده ایکیدی وجه بودی
نه اولیدی دیر شعبه اولی بو یای مذکور ترتیب مجازیك

دخی استعمال اولنور مثلا بیت چو برسنك سودی سیم سنك دیلرد
بفرسنك دنحی چکاجاك سنك عبادت چو دولت ایدرکه
شاعر تعلیق معناسی قصد ایتمیوب بلکه مجرد ترتیب معناسنی قصد
ایتمشدر مرادی فصل اول بولندیغی کبی فصل ثانی بتور بلوکخف
دیمکدر • مذکور یا مقام تعلیقده هم شرط وجزاییه لاحق اولدیغی
کبی مقام ترجیده دخی هم مرتب هم مرتب علیه لاحق اولور شعبه
ثانی یای توصیه درکه یالکز امره لاحق اولوب معنای
امری منتجز حالیدن معلق استقبالی یه نقل ایدوب وصیت
وسپارش معناسی افاده ایدر مثلا امر تنجیزنده بین ونمای
در امر تعلیقده بینی ونمایی دیرلر بیت اگر درد ابینی شاه
نوروا بشاه نو نمایی ماه نوراکبی معنای سابع یای مالدر
که تهیه • واستعداد ولیاقت معنالرینه افاده ایدر یعنی برامر
نیجوره نشرلی دانجامی نیه رسیده اوله جغینی ونیه لوحهیه زوکیی
افاده مراد اولنسه لفظ مصدرك اخرنه الحاق اولوب مذکور
معنالری ادا ایدر • مثلا کفتنی وخوردنی وکشتنی • واوردنی دیرلر

یعنی سویلمکه لایق سوز و یمکه حاضر یعنی طعام و دیه جک لایق
لکنه دکنورمکه لایق شنه یعنی بیکشی دیمکدر ادوات اسماده
استعمال اولنان حرفلر واداوت منددر شول حروف واودرکه
خداوندی و صاحبی و فاعلیت معنالرین افاده ایدر بری لفظ
مند در که اداة توصیف و نسبتدر شو خردمند و دانشمند و دردمند
و نیازمند کبی که حالت عارضی اوله او صافده استعمال اولنور
و شول اوصاف و حالتکه خلقی اوله انلک ادات لیاقتی یه در شو
بینا و توانا کبی که بیمند و توانمند دینلمز کذلك خردا و دردا و نیازا
دینلمز و بری لفظ کاردر کاف فارسیله اسماء و افعاله لاحق
اولور شو یادکار اکدیجی معناسنه و پروردکار دب معناسنه
وامرزکار غفار معناسنه و بری ور در هنرور و سرورکبی
یعنی هنر صاحبی و باش صاحبی که صاحب ریاست مراد ایدرلر
و بری وند شو خداوند کبی که صاحب بزرکوار معناسنه و شول
حروف اودرکه فائده بسیار و انبوهی افاده ایدر و بری زار
در که اسم جامددر ملحوق اولنور کثرت و وفرتی افاده ایدر

ثمه

شو هزار و فتنزار و چمنزار کبی و بری بار در شو رودبار
و رودبار کبی و بری سار در شو خاکسار و چشمه سار
کبی و بری لاخ در کثرت و مکان معناسی افاده ایدر شو
سنکلاخ و دیولاخ و دودلاخ کبی و لکن بونلر دخی بعضی
محدده منظوردر دیمشلر و شول ادواتکه تشبیه و مانند
معناسنی افاده ایدر بری اسادر بعض محدده الف حذف
اولنوب سا دیرلر و بری سان در و بری دیس در یاء
مجهوله ایله و بری دش در و بری بش در فایه تبدیل اولنوب
فش دخی دیرلر بونی دخی تبدیل ایدوب وش دیرلرکه
بینلرده تبادل واردر کذلك وان ول نك وار سار
جمله سی محنه کوده تشبیه و مانند معناسنی افاده ایدر و شول
حروف که معنای تصغیر افاده ایدر بری کاف ساکن عربیدر
شو دخترك و پسرك کبی و بری واو ساکندر شو پسرو
و دخترو کبی و بری چه در جیم فارسینك فتحی و هاء رسمیه
شو باغچه و طاقچه کبی و شول ادواتکه معنای لیاقت و مناسبت

افاده ایدر بری واد در مثلو شاهواد ونوشواد کبی وبری
آنه در شاهانه وعاشقانه وبزرکانه وشول ادوکه معنای
محافظت افاده ایدر بری دار در داهدار ومالدار کبی وبری
بان در مثلو باغبان ودربان کبی وشول ادوکه برشیله
معنای اتصاف واتصال افاده ایدر بری ناك در غمناك وخشمناك
کبی وبری کین در شرمکین واندوه کین کبی کین کاف عجمی ایله
اصلی آکین در بمعنی خشوکه مندد ویصدق ایجنه دیرلر عسل
واندوه امثالیله مرکب اولسه الیف ساقط اولوب غمکین واندوهکین
دیرلر مملو ومتصف معناسی مراد ایدرلر بمعنی غمده مملو ومتصف
دیمك اولور وشول ادوکه رنك ولون وبوی ده معناسی تشبیه
افاده ایدر بری بام مشکبام کبی وبری فام مثلو عنبرفام کبی
وبری کونه مثلو کلکونه وبری چرنه وچرده مثلو سیاه چرنه
وسیاه چرده کبی لکن بولکی کلمه اخرنده کی سیه وسیاه استعمالی
وار غیریده نظور دکلدر دیمشلر وشول حروف ادوکه
حسن زینت کلام ایچون ایراد ایدرلر بری ب وبری در وبری

ر وبری فرو وبری فرا وبری خود وبری همی مثلو بگفت
وبرفت وبرخواند وبرکفت وددکشید وددخواست وبرورا
وبرترا وفرو ریخت وفرود سید وفراز رفت وفرا امد وبی
خود از شما ایم وبر شما خود معلوم ست وهمی رفتی وهمی امدی
کبی وشول افعال وادوکه معنای استفهام افاده ایدر استفهام
ایچون مخصوص ادات یوقدر همان نه محدده استفهام مراد اولنور
ایسه اول یرده بعضی افعال وحروف ایله ادا اولنور مثلو
ماضیدن سؤال اولنور ایسه ماضی صیغه لریله اولنور بلدی
واکلدی دیه جك یرده دانست وشناخت دیرلر وحال استقبالدن
سؤال اولنسه حال استقبال صیغه لریله اولنور مثلو بیلورمی
بیلزمی دیه جك یرده داند نداند دیرلر اکلارمی اکلامازمی دیه جك
یرده می شناسد ونمی شناسد دیرلر بیلورمیسین بلمزمیسین
دیه جك یرده دانی ندانی دیرلر وقس علی هذا اصل معنالریله
استفهام معنالری قرینهٔ حالیه ایله معلوم اولور وبری کی درکه
زماندن سؤال اولنور مثلو کی میکند کبی وبری که دیرکه

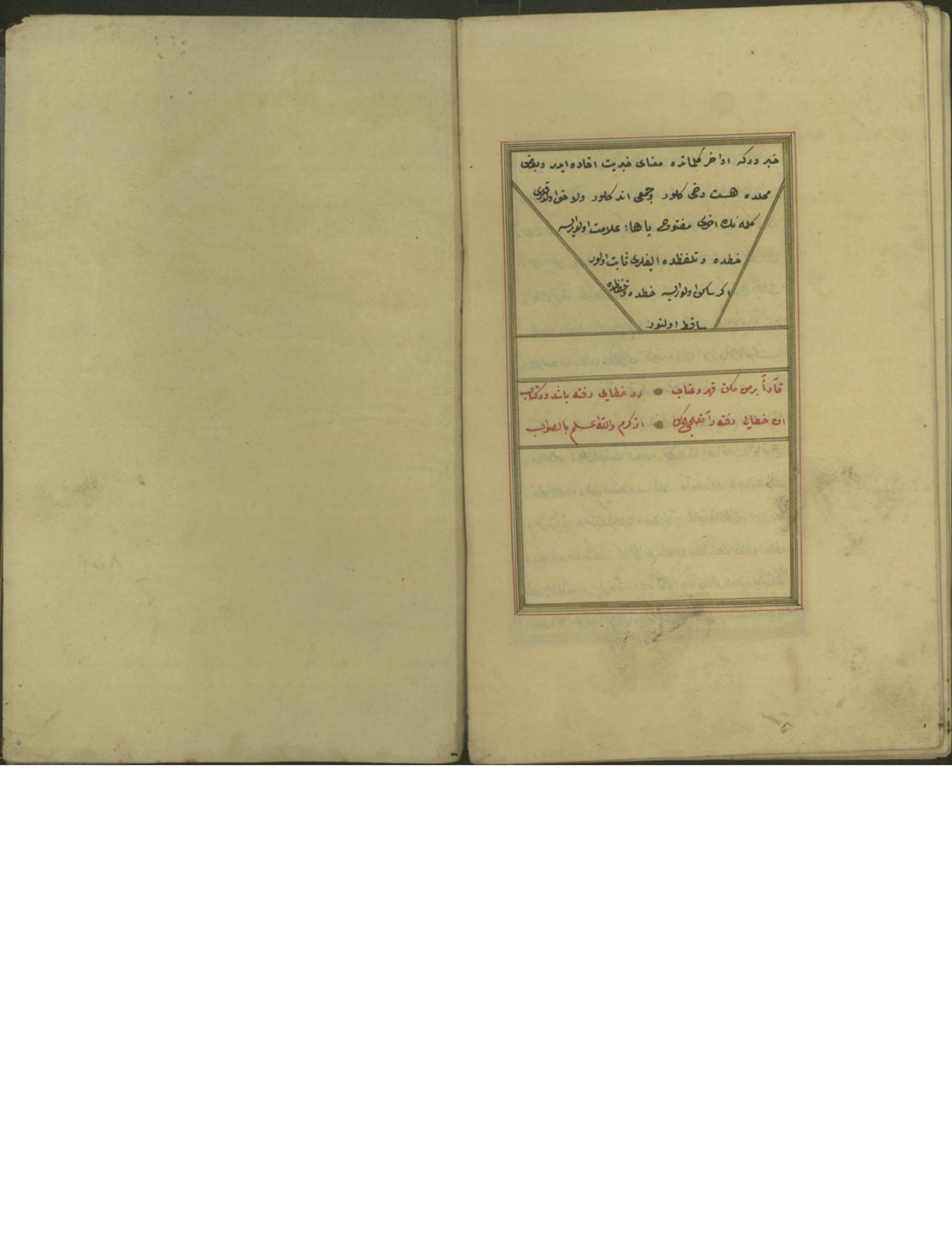
ذوی العقول ذاته دلالت ایدر مثلا که امدکبی وبوکه نك
حروف اولدرق برقاچ معناسی دخی واردر بری تعلیق مثلا
امدم که ترا بینم کبی • وبری ادات بیانیه در که ماقبلنده اولان
کلام مبهمك معناسنی بیان وایضاح محلنده ایراد ایدرلر مثلا
از دست وزبان که برآید کز عهده شکرش بدر آید کبی کز عهده
دهکی که بیان ایچوندر • وبری ادات رابطه در که صفت ایله
موصوفك بیننی ربط ایچون ایراد ایدرلر مثلا ای کریمی که از خزانهٔ
غیب کبی وبری چه در که ذوی العقولك غیریدن سؤال
مثلا چه دانی کبی • وبری کجادر که • معنای استفهامی متضمندر
مثلا کجائی محروم کبی وشول حروفکه معنای شرط افاده ایدر
بری اکر در بعضی تخفیف قلنور کر دخی دیرلر بعضی یرده کاف
دخی حذف اولنور وآو ایله ور دخی دیرلر مثلا اکر دانی
بحقیقت بکو • ورندانی بحقیقت مکو کر بنجات بایدت خاموشی کن
کبی وبعضی یرده ار وصیه معناسنه کلور جزا دن
منفک اولور مثلا ذهر دادد در ددون دنیا چو ماد کرچه بینی

ماهرقی

ماهرقی نقش نگار کبی یعنی وان ترا ظاهره نقشا دیمکدر
وبری تا در که سبقت ایتدی مثلا تا پریشان نشود کار بسامان
نشود کبی وبری چون در واو مجهول ایله مثلا چون نباشد باك
اعمال از دیا هست بی حاصل چو نقش بوریا کبی
چون حرف شرط نباشد بعد الجمله فعل شرط مصرع ثانی
بعد الجمله جزای شرط بولنور ماعدا تعلیل وتشبیه ایچون دخی
کلور مثلا چون نه نالم تلخ از دستان او چون نیم در حلقهٔ مستان
او وکبی چون کیف معناسنه ثانی ادات تعلیل در • و مثال تشبیه
بیت کرخلوت ماد آتشی از دخ بفروزی چون صبح دز آفاق
جهان سر بفرازم کبی وبلا نون چو دخی چون کبیدر وادات تشبیه
بعضی یرده هم لفظی زیاده ایدوب تشبیهده برابرلك مراد ایدرلر
عربیده اکا تشابه دیرلر مثلا هم چو کاو میانی کبی زیرا هم لفظی
موافقته دلالت ایدر وواو معروف ایله چون نیچه معناسنه کلور
که عربیده کیف دیرلر مثلا نیچه سك دیه جك یرده چونی دیرلر
عرب کیف حالکم دیر • وحق سبحانه وتعالی نك کنه حقیقتندن

استفاده جائز اولمدیغندن بیچون ایله توصیف ایدوب
خدای بیچون دیرلر وشول حروفکه معنای استثنا افاده ایدر
بری مکر ددکه بمعنی الا مثلا حلاوتست ازو نقل کردن خبر
مکر خلق باشند ازو برحذر کبی ● وتمیس وتمنی ● وکانه
کو یا معنالرین دخی محلنده افاده ایدر ● وبری جز درکه بمعنی
غیر والا مثلا مردمان آمدند جز زید یعنی جاء القوم
الا زید دیمکدر ● ولفظ تر اداة تفضیلدر هر قنغی معناده
تفضیل قصد اولنسه اول معنایه دلالت اولان اسمك
آخرینه الحاق ایدرلر مثلا کثرت مراد اولنسه فزونتر وبیشتر
درلر وقلت مراد اولنسه کمتر دیرلر وقس علی هذا ولفظ
ستان مکان ایله زمانده مشترکدر لکن اکثری مکانده
استعمال اولنور مثلا شهر اولان یرلره شهرستان وبیع وشرا
اولان یرلر بازارستان وطاشلو یره سنکستان وطاغلی
اولان یره کوهستان وکلکه کلستان دیرلر زمانده استعمالی
مثلا یاز وقتنه تابستان دیرلر معنای ترکیبی حرارت زمانی

دیمك اولور وقش فصلنه زمستان دیرلر معنای ترکیبی
برودت زمانی دیمك اولور وبهارستان بهار زمانی
دیمك اما دلستان ایکی قیدنده دکل وصف ترکیبیدر
کوکل الیجی دیمکدر ستاندن لفظندن مشتقدر بو کلکده لفظ
زارك فرقی مثلا کلستان کل یری وکلزار کللك دیمك
اولور ولفظ دان اسم جامددر ظرف مکان معناسنه
مخصوصدر ستان لفظی کبی ظرف مکان وزمانده عمومی
یوقدر وستان لفظی نحویلر اصطلاحی وزره ظرفدر وظرفی
احاطه ایتمك و اکا نوع اختصاصی اولمق لوازم دکل واما
دان لفظی اهل لغت عندنده ظروفی احاطه واکا نوع
اختصاصی اولمق معتبردر مثلا خامه دان وجامه دان
وجزدان وعکدان کبی ● ولفظ کاه کاف فارسی ایله اسم زمان
ومکانده مشترکدر کاهی اسم مکان معناسنه افاده اولنور
مثلا چراکاه ● وحیمه کاه وکرزکاه وکارکاه اسم زمانده استعمال
اولنور ● سحرکاه وصبحکاه وچاشتکاه کبی ولفظ است اداة

خبر ددکه اواخر کلماتده معنای خبریت افاده ایدر وبعض

محلده هست دخی کلور وجمعی اندکلور ولو خوانداوقری

کلمه نك اخری مفتوحه یا ها علامت اولورسه

خطده وتلفظده الفلری ثابت اولور

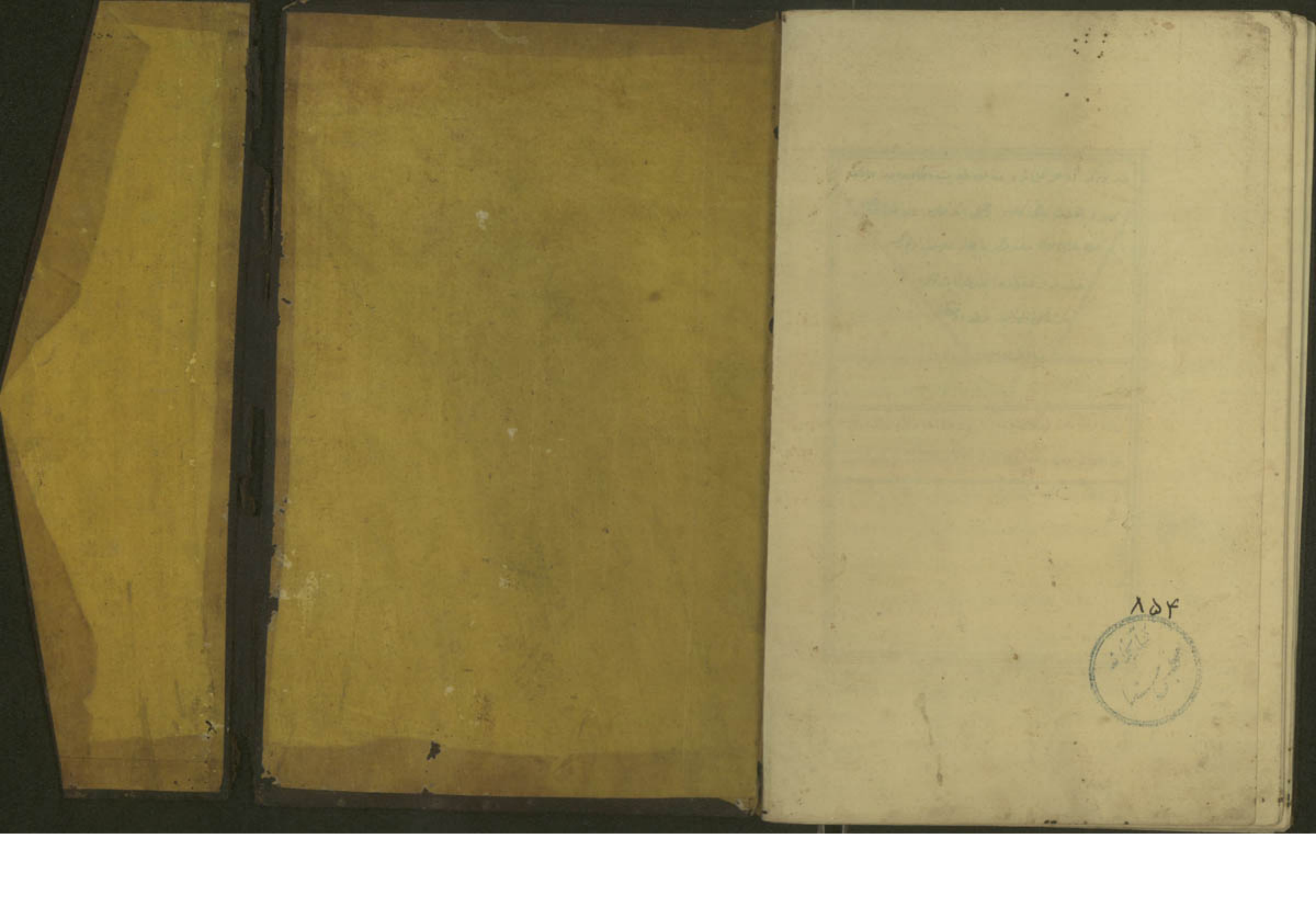
اکر ساکن اولورسه خطده وتلفظده

ساقط اولنور

قارئا برمن مکن قهر وعتاب • بر خطایی رفته باشد درکتاب

ان خطایی رفته را تصحیح کن • از کرم والله اعلم بالصواب

٨٥٤

٨٥٤

